

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

YRITTÄJÄÄ RAKENTAMASSA

Savonia-ammattikorkeakoulun Kuopion yksikön yrittäjyyttä
painottavat opintokokonaisuudet

TEKIJÄ: Johanna Talus

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala			
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma			
Työn tekijä Johanna Talus			
Työn nimi Yrittäjää rakentamassa: Savonia-ammattikorkeakoulun Kuopion yksikön yrittäjyyttä painottavat opintokokonaisuudet			
Päiväys	4.12.2014	Sivumäärä/Liitteet	44/6
Ohjaaja(t) Milla Siimekselä ja Pentti Mäkelä			
Tiivistelmä			
<p>Nykypäivänä Suomen talous on epävarma ja maailmalla tapahtuvat kriisit vaikuttavat myös kotimaamme talouteen. Pienenä maana Suomi tarvitsee yrittäjyyttä, jotta maamme kilpailukyky maailman taloudessa säilyy. Yrittäjyyskasvatus on yksi keino lisätä yrittäjyyttä. Yrittäjyyskasvatus on Suomessa sulautettu kaikille koulutusaloille ja -tasoille sekä varhaiskasvatukseen ja sen tavoitteena on, että oppimisprosessi kestää koko eliniän.</p> <p>Tämän opinnäytetyön aiheena on yrittäjyyskasvatus Savonia-ammattikorkeakoulussa yTiimiläisten ja ISAT-kesäkoulun Ideasta liikeideaksi – kurssin osallistujien näkökulmasta. Työtä varten on tutkittu edellä mainittujen opiskelijaryhmien yrittäjyysasenteita. yTiimissä opiskellaan työelämälähtöisellä tavalla, korostaen yksilön sisäistä yrittäjyyttä tehden toimeksiantoprojekteja monialaisessa ympäristössä. Ideasta liikeideaksi – kurssilla korostetaan ulkoisen yrittäjyyden ulottuvuuksia sekä yksilön omia valmiuksia ryhtyä yrittäjäksi. Työn tavoitteena on antaa yleiskuva yrittäjyys-kasvatuksesta yleisesti sekä edellä mainittujen opiskelijaryhmien yrittäjyysasenteista.</p> <p>Työ koostuu teoria- ja tutkimusosista. Tässä opinnäytetyössä esitellään kahden eri opiskelijaryhmän vastaukset. Tutkimukset on toteutettu kyselytutkimuksina kvantitatiivisesti, mutta tutkimusaineisto on analysoitu laadullisella, aineistolähtöisellä tavalla. yTiimin vastaukset kerättiin Webropol-kyselyn avulla ja Ideasta liikeideaksi -kurssin vastaukset InTo-ohjelmalla. Analysoidun tutkimusaineiston pohjalta laadittiin kehittämisehdotuksia Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseksi.</p> <p>Tutkimusaineistosta nousi esille, että molemmilla ryhmillä on myönteinen asenne yrittäjyyttä kohtaan sekä opiskelumenetelmillä ja – ympäristöllä on vaikutusta edellä mainittuihin asenteisiin. yTiimiläiset kokevat yrittäjyyden kiinnostavana uravaihtoehtona, mutta silti vain neljä vastaajaa osaa sanoa ryhtyvänsä yrittäjäksi 10 vuoden sisällä. Tutkimustulokset ovat suuntaa antavia tuloksia, joita voidaan myöhemmin käyttää Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen opintokokonaisuuksia kehittäessä.</p>			
Avainsanat: Yrittäjyyskasvatus, yTiimi, ISAT-kesäkoulu, yrittäjyys, motivaatio			

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Johanna Talus			
Title of Thesis Coaching for entrepreneurship at Savonia University of Applied Sciences			
Date	4.12.2014	Pages/Appendices	44/6
Supervisor(s) Milla Siimekselä and Pentti Mäkelä			
<p>Abstract</p> <p>Currently the Finnish economy is uncertain and world crises also affect our country's economy. As a small country Finland needs entrepreneurship to retain competitiveness in the global economy. Entrepreneurship education is one way to develop entrepreneurship. Entrepreneurship education is a life-long process which aims to increase the number of active individuals.</p> <p>The subject of this thesis is entrepreneurship education at Savonia University of Applied Sciences. This subject has been surveyed in two student groups. The first group is yTiimi which emphasizes an individual's internal entrepreneurship. The second group consists of the members of a course called "From an idea to a business idea". On this course the students study business and entrepreneurship. The aim of this thesis is to give an overview of entrepreneurship education in general and explore students' attitudes towards entrepreneurship.</p> <p>The work consists of a theory and a research component. The research component consists of the answers of the two above-mentioned group. The research was carried out by using a quantitative research method but the received data have been analyzed qualitatively. The survey among yTiimi students was implemented as a Webropol-survey and the second survey for the "From an idea to a business idea" course has with the help of an application called "InTo". The research material showed that both groups have a positive attitude towards entrepreneurship. Learning methods and the learning environment affect the above-mentioned attitudes. The students of yTiimi find entrepreneurship an interesting career option but still only four of the respondents said that they will start their own business during the next ten years. The results are indicative and can be used later when developing training modules in entrepreneurial and business skills at Savonia University of Applied Sciences.</p>			
Keywords: yTiimi, ISAT summer school, entrepreneurship education, entrepreneurship, motivation			

SISÄLTÖ

JOHDANTO	5
1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja lähtökohdat	6
1.2 Opinnäytetyön rakenne	6
2 MOTIVAATIO YRITTÄJYYDEN TAUSTALLA.....	7
2.1 Intentio	7
2.2 Intuitio	8
3 YRITTÄJYYS KÄSITTEENÄ.....	9
3.1 Yrittäjyyden muodot.....	9
3.2 Verkostoituminen	10
3.3 Yrittäjyyden tila Suomessa	10
4 YRITTÄJYYSKASVATUS.....	12
4.1 Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat	13
4.2 Suomen yrittäjyyskasvatuksen tahtotila 2015	13
4.3 Yrittäjyyskasvatus muualla Euroopassa	14
5 TUTKIMUKSIEN TOTEUTTAMINEN.....	16
5.1 Tutkimuksen toteuttaminen yTiimille	17
5.2 yTiimi	17
5.3 Ohjaaminen yTiimissä.....	18
5.4 Esimerkkejä yTiimin projekteista	19
5.4.1 yTiimin tulosten analysointi	20
5.4.2 Yhteenveto yTiimin kyselyn tuloksista	29
5.5 Tutkimuksen toteuttaminen Ideasta liikeideaksi – kurssin osallistujille.....	30
5.6 Ideasta liikeideaksi - kurssi	30
5.6.1 Ideasta liikeideaksi – kurssin tulosten analysointi.....	31
5.6.2 Yhteenveto Ideasta liikeideaksi – kurssin tuloksista.....	34
6 POHDINTA.....	36
6.1 Tutkimuksissa ilmenneet kehittämistarpeet	36
6.2 Opinnäytetyöprosessin aikana Savoniassa tapahtuneet muutokset	37
6.3 Oppiminen prosessin aikana.....	40
LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	42

LIITTEET

LIITE 1: yTiimin kyselylomake

LIITE 2: Ideasta liikeideaksi - kurssin vastaukset kokonaisuudessaan (ryhmä 1)

LIITE 3: Ideasta liikeideaksi - kurssin vastaukset kokonaisuudessaan (ryhmä 2)

JOHDANTO

Maailman talous on ollut myllerryksen keskellä vuodesta 2008. Kaikki alkoi Yhdysvaltojen finanssi-kriisistä vuonna 2007, joka oli seurausta asuntokuplasta. Asuntoluotoista vastaavat pankit eivät saaneet velkaantuneilta asiakkailta saamisiaan, jolloin liittovaltion oli puututtava tapahtumiin. Auttavat toimenpiteet eivät kuitenkaan tehonneet, vaan kriisi syveni syvenemistään myös Yhdysvaltojen rajojen ulkopuolella. (Piironen 2012, 9.)

Talouden näkymät ovat olleet varovaisen realistisia finanssikriisin jälkeen. Pieniä valonpilkahduksia on näkynyt talouden kehityksessä, mutta edelleen se on erittäin altis pienillekin muutoksille. Suomea vaivaa tällä hetkellä työttömyys ja samalla suurien ikäryhmien eläköityminen. Suomella on käsissään kestämaton yhtälö, joka pitää saada ratkaistua pian. Miten sukupolvenvaihdoksen partaalla oleville yrityksille löydetään jatkaja ja miten nuoret saadaan innostumaan yrittäjyydestä, jotta he olisivat tulevaisuudessa luomassa työpaikkoja? Suomen talouden heikosta tilanteesta kertoo myös mediassa ilmoitetut yhteistoimintamenettelytoimenpiteet, tuttavallisemmin YT-neuvottelut. Vuonna 2014 lähes 200 eri yritystä on ilmoittanut YT-neuvotteluista julkisuudessa, joiden seurauksena runsas 8000 henkilöä on irtisanottu. (Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.)

Yrittäjyyskasvatus on yksi keino lisätä yrittäjyyttä Suomessa. Yrittäjyyskasvatuksen avulla pyritään kehittämään yksilön oma-aloitteisuutta ja aktiivista asennetta. Yrittäjyyskasvatus alkaa Suomessa päiväkodista ja jatkuu läpi kaikkien koulutusasteiden. Nykyinen yrittäjyyskasvatuksen käsite muodostui 1990-luvun laman jälkeen, jolloin yrittäjyyskasvatuskäsitteen alle liitettiin työvoima- ja elinkeinopoliittinen näkökulma. Samaa aikaan myös koulujen rooli yrittäjyyskasvatuksellisessa mielessä selkiintyi. Tavoitteeksi asetettiin yksilön halu työllistää itsensä, jolloin kouluilta vaaditaan erityisiä toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi. (Opetusministeriö 2009, 25.)

Tässä opinnäytetyössä tulen käsittelemään yrittäjyyskasvatusta Savonia-ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Olen rajannut aihealueen koskemaan Savonia-ammattikorkeakoulun Kuopion yksikön tarjoamiin yrittäjyyttä tukeviin opintokokonaisuuksiin, jotka ovat yrittäjyystiimi eli yTiimi ja ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen opintokokonaisuudet. ISAT-kesäkoulu toteutetaan kahden muun ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä, jolloin kyseessä on niin sanottu ristiinopiskelu.

Savonia-ammattikorkeakoululla on 6 eri alaa ja 40 eri koulutusvaihtoehtoa, jolloin se on myös yksi Suomen suurimmista ammattikorkeakouluista. Savonia-ammattikorkeakoulussa opiskelee lähes 6000 opiskelijaa. Työnantajana se työllistää lähes 500 työntekijää. Yksiköitä on Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa. Savonia-ammattikorkeakoulu tarjoaa opiskelijoille työelämäläheisen oppimisympäristön lukuisten eri yritysprojektien ja työharjoittelun muodossa, missä teoriaa sovelletaan käytäntöön. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^a.)

Savonia-ammattikorkeakoulu tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuuden opiskella yrittäjyyttä erilaisten yrittäjyyttä painottavien opintokokonaisuuksien avulla. Yhteistyö alueen yritysten kanssa mahdollistaa käytännönläheisen oppimisprosessin opiskelijoille läpi opiskelun. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^a.) Alueen elinkeinotuntemus ja edellä mainittu yhteistyö alueen yritysten kanssa tekevät Savonia-ammattikorkeakoulusta merkittävän yrittäjyyskasvattajan Pohjois-Savon alueella.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja lähtökohdat

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on antaa kokonaisvaltainen kuva yrittäjyyksiin ja ISAT-kesäkoulun ideasta liikeideaksi -kurssin osallistujien mielipiteestä kyseisiä opintokokonaisuuksia kohtaan sekä heidän yrittäjyysasenteista. Tässä opinnäytetyössä esitellään kahden toisistaan erillään toteutettujen kyselyiden tulokset. Keskeisempiä kysymyksiä, johon tämä opinnäytetyö pyrkii tarjoamaan vastauksen, ovat seuraavat:

- mikä motivoi opiskelijoita ryhtymään yrittäjäksi?
- millainen asenne opiskelijoilla on yrittäjyyttä kohtaan?
- mitä pitää Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksessa muuttaa?

Lähtökohdaksi työlle voidaan asettaa tämän hetkinen tilanne Suomessa yrittäjyyden näkökulmasta. Suomessa on tällä hetkellä paljon yrityksiä, jotka ovat vailla uutta omistajaa. Mikäli jo toiminnassa oleville yrityksille ei löydy jatkajaa, laskee Suomen yritysten määrä entisestään. (Verkkouutiset 2014–10-09). Opinnäytetyössä esitetyt tutkimustulokset ovat suuntaa antavia, joiden tavoitteena on tukea kehystoimenpiteitä Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksessa. Tutkimusmenetelmänä on käytetty monimenetelmällistä tutkimusmenetelmää eli tutkimusaineisto on kerätty kvantitatiivisesti, mutta aineiston analyysi on tehty kvalitatiivisesti. Molemmat tutkimustulokset esitetään erillisinä tuloksina, eikä niillä ole numeraalista vertailukelpoisuutta eri tiedonkeruuvälineistä johtuen.

Ajatuksen opinnäytetyöstä sain keväällä 2013, kun minut oli valittu toiseksi projektiassistentiksi suunnittelemaan ja toteuttamaan ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintasuunnitelman opintokokonaisuuksia. Lisäksi olen itse opiskellut yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista Savonia-ammattikorkeakoulun yTiimissä vuosina 2012–2013. Tässä opinnäytetyössä tulen esittämään tutkimustulosten lisäksi myös omia havaintojani, joita olen tehnyt opiskellessani ja työskennellessäni edellä mainittujen opintokokonaisuuksien parissa.

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Tämän opinnäytetyö koostuu teoria- ja tutkimusosasta. Tutkimusosiossa tarkastellaan vastauksia, jotka on kerätty Webropol-kyselyn avulla Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyksiiltä sekä ISAT-kesäkoulun ideasta liikeideaksi -kurssin osallistujien vastauksia, jotka ovat kerätty InTo -ohjelman avulla. Tutkimusaineisto perustuu vastaajien sen hetkiseen mielipiteeseen. Aluksi on kuitenkin syytä tarkastella yrittäjyyskasvatuksen käsitettä ja lähtökohtia yrittäjyydestä innostumiselle, jotta ymmärrettäisiin yrittäjyyskasvatuksen tilannetta ja haasteita paremmin.

2 MOTIVAATIO YRITTÄJYYDEN TAUSTALLA

Ennen kaikkea yrittäjyyden taustalla on motivaatio. Aluksi on syytä selvittää mitä motivaatiolla tarkoitetaan, jotta voidaan ymmärtää yrittäjyyttä ja siihen tähtäviä aikoja paremmin. Motivaatio on osa arkipäiväämme. Motivaatio säätelee toimintaamme ja usein toimintamme lopputulosta pyritäänkin selittämään motivaation tasolla, vaikkakaan motivaatiota ei voida mitata sen abstraktin olemuksen vuoksi. Voidaan kuitenkin ajatella, että mitä motivoituneempi yksilö sitä parempi lopputulos. Motivaatiota on tutkittu paljon, jonka seurauksena kirjallisuudessa esiintyy yli kolmekymmentä erilaista teoriaa motivaatiosta. Usein nämä teoriat keskittyvät tarkastelemaan motivaatiota tietystä näkökulmasta, jonka takia edellä mainitut teoriat ovat niin sanottuja miniteorioita niiden rajatun näkökulmansa takia. (Liukkonen ym. 2006.)

Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio tarkoittaa motivaation laatua, jonka lähtökohdat kumpuavat suoraan yksilön sisältä. Tällä tarkoitetaan sitä, että motivaation taustalla on yksilön psykologiset tarpeet ja niiden täyttymisestä koituva tyydytys. Ulkoisen motivaation lähtökohtana taas on odotettu palkkio tai pelätty rangaistus, jotka ovat yksilön motivaation lähtökohtana ja näin ollen säätelevät yksilön toimintaa (Matikka 2013, 71.)

Jokainen ihminen ymmärtää motivaation eri tavalla, koska motivaatio on moniulotteinen ja monesta eri tekijästä koostuva kokonaisuus. Tiivistettynä motivaatio koostuu yksilön persoonallisuudesta, tunteisiin ja rationaalisuuteen pohjautuvista tekijöistä sekä sosiaalisesta ympäristöstä. (Liukkonen ym. 2006, 10.) Ihmisen toiminta on usein tavoitteellista, jolloin motivaatio edesauttaa toiminnan etenemistä kohti tavoitetta. Motivaation säilyttämiseksi on kuitenkin tärkeää miettiä tavoitteen laajuutta. Tavoitteen tulee olla tavoitettavissa, jolloin sen pilkkominen pienempiin osatavoitteisiin on järkevää. (Matikka 2013, 72.)

Voidaan ajatella, että yksilön mielenkiinnonkohteet ja psykologiset tarpeet, kuten yhteenkuuluvuuden tunne tai hyväksyntä on lähtökohtana motivaatiolle. Ulkoisilla tekijöillä kuten sosiaalisella ympäristöllä on vaikutusta yksilön motivaatitasoon. Esimerkkinä voidaan käyttää yrittäjyydestä kiinnostunutta henkilöä, joka on erittäin motivoitunut yrittämään. Oletetaan, että esimerkkihenkilön sosiaalisessa ympäristössä vallitsee negatiivinen ilmapiiri yrittäjyyttä kohtaan. Tällöin negatiivinen ilmapiiri voi heikentää yrittäjyydestä kiinnostuneen henkilön arvostusta yrittäjyyttä kohtaan. Yrittäjyyttä tukeva ympäristö edesauttaa yksilöä muodostamaan oman mielipiteensä yrittäjyydestä erilaisten ärsykkeiden ja esikuvien avulla. (Kansikas 2007, 45.)

2.1 Intentio

Intentio tarkoittaa pyrkimystä tai tahtotilaa, joka pohjautuu suunnitelmalliseen toimintaan. Icek Ajzenin kehittelemän Theory of planned behavior-mallin mukaan yksilön käyttäytymistä voidaan ennustaa. Theory of planned behavior mallin tavoitteena on selvittää tekijät, jotka vaikuttavat yksilön tekoihin. Lähtökohtana mallille on intentio eli toiminta-aikomus. Positiivinen intentio on edellytyksenä teon toteutumiselle. Toteutumiseen vaikuttaa myös se miten yksilön lähipiiri hyväksyy

suunnitellun teon. (Tonttila 2010, 7-8.) Pahimmassa tapauksessa lähipiirin negatiivinen asenne yrittäjyyttä kohtaan voi saada yksilön luopumaan aikomuksistaan. Lähipiiriin kuuluvat yrittäjät ovat yksilön esikuvia, joista yksilö ottaa mallia. (Kansikas 2007, 45.) Mitä kannustavampi ja myönteisempi asenne lähipiirillä on tavoiteltua tekoa kohtaan, sitä todennäköisemmin yksilön suunniteltu teko toteutuu. Myös teon edellyttämät vaikutusmahdollisuudet vaikuttavat. Vaikutusmahdollisuuksilla tarkoitetaan teon edellyttämiä valmiuksia, kuten voimavaroja, tiedollisia ja taidollisia edellytyksiä. (Tonttila 2010, 7-8.)

Yrittäjyysasenteet ja – uskomukset ovat edellytyksenä vahvalle yrittäjyysintentiolle. Vahvan yrittäjyysintention omaava henkilö on myös erittäin motivoitunut yrittäjyyttä kohtaan. (YVI 2012.) Tätä opinnäytetyötä varten on selvitetty yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen opintokokonaisuuksissa opiskelleiden opiskelijoiden yrittäjyysasenteita, jotka ovat edellytyksenä yrittäjyysintentiolle. Myönteiset kokemukset yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen opintokokonaisuuksilla vahvistavat yksilön yrittäjyysintentiota.

2.2 Intuitio

Intuitio on osa ihmisen persoonallisuutta ja psyykkistä toimintatapaa. Ihminen toimii intuition ja rationaalisen järjen varassa. (Dunderfelt 2008, 10.) Tony Dunderfelt on jakanut intuition muodot kuuheen eri ryhmään, joista intuitio omista valinnoista on oleellinen asia yrittäjyyden kontekstissa. Ydinminän tunteminen on pohjana intuition muodostumiselle. Myös kasvatus ja opitut mallit vaikuttavat intuition syntyymiseen. Omaan elämään liittyvät valinnat syntyvät intuition ja rationaalisen järjen seurauksena. (Dunderfelt 2008, 24 – 25.)

Intuitio kertoo sen, mikä on itselleen parasta ja rationaalinen järjen ääni kertoo taas sen mitä yhteiskunta ja muut odottavat. Intuitio ja rationaalisuuden suhde valintoja tehdessä muuttuu iän myötä. Mitä vanhempi päätöksen tekijä on, sitä useammin valintoja tehdään omien lähtökohtien pohjalta mitä yhteiskunnan normien. (Dunderfelt 2008, 24 – 25.)

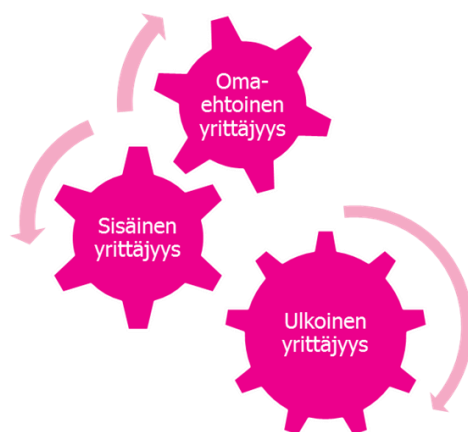
3 YRITTÄJYYS KÄSITTEENÄ

Yrittäjyys on yksi vaihtoehto hankkia toimeentulo. Yrittäjyys vaatii yrittäjämäistä asennetta ja riskinottokykyä. Yrittäjyys voidaan jaotella kolmeen eri osaan: sisäiseen, ulkoiseen ja omaehtoiseen. Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan lähinnä yksilön persoonaa, sitä miten hän toimii esimerkiksi työyhteisössä. Ulkoisella yrittäjyydellä sen sijaan tarkoitetaan toimintaa, joka näkyy laajasti myös yhteiskunnassa, koska tällöin yksilö toimii itse yrittäjänä. Omaehtoinen yrittäjyys on perusta kahdelle edellä mainituista yrittäjyyden muodoista.

3.1 Yrittäjyyden muodot

Sisäinen yrittäjyys on yksilön ominaisuus, joka ilmenee palkkatyössä. Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan yrittäjämäistä tapaa toimia, ajatella ja suhtautua asioihin. Yksilö, joka omaa sisäisen yrittäjyyden piirteitä; on ahkera, oma-aloitteinen ja luova. Hän kantaa työstään vastuun ja sietää riskejä. Sisäinen yrittäjyys ei välttämättä näy itsestään, vaan organisaation on mahdollistettava se luomalla sisäistä yrittäjyyttä kannustava ilmapiiri. (Heinonen ja Vento-Vierikko 2002.) Sisäisillä yrittäjillä on kannustava vaikutus myös muihin työntekijöihin. Sisäisen yrittäjyyden merkitys korostuu yritykselle vaikeissa tilanteissa kuten kriisien ja muutostilanteiden aikana. On tärkeää, että työyhteisö kannustaa sisäistä yrittäjyyttä, koska sisäiset yrittäjät ovat elintärkeitä yritykselle. (Kansikas 2007, 61.)

Kuten aiemmin käy ilmi, ulkoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan olemassa olevan yrityksen omistajuutta ja johtamista. Ulkoiseen yrittäjyyteen liittyvät yrityksen eri toiminnot aina liike-toimintasuunnitelman laatimisesta konkreettiseen yrittämiseen (Opinkirjo 2011). Omaehtoinen yrittäjyys kuvaa yksilön tapaa suhtautua omaan elämäänsä. Yksilön omatessa omaehtoisen yrittäjyyden piirteitä suhtautuu elämäänsä tavoitteellisesti, oppien virheistä. Omaehtoinen yrittäjyys on perustana kahdelle edellä mainituista yrittäjyyden muodoista. Ulkoisesta ja sisäisestä yrittäjyydestä poiketen omaehtoinen yrittäjyys ei ole yritys- tai työyhteisösidonnaista. (Yrittäjä.net 2013.) Omaehtoisen yrittäjyyden merkitystä voidaan havainnoida seuraavan kuvion (kuvio 1) avulla. Se on kuin ratas, joka saa koko koneiston toimimaan.

Kuvio 1. Yrittäjyyden muodot

3.2 Verkostoituminen

Yleinen käsitys yrittäjyydestä on yksinäisyys. Mielestäni edellä mainittu käsitys on jo hieman vanhanaikainen, koska nykypäivänä yrittäjille on tarjolla todella paljon eri tahojen tarjoamia tuki- ja asi- antuntijapalveluita, kuten uusyrityskeskukset ja yrittäjäliitot, esimerkkinä Suomen Yrittäjät ry. Ver- kostoitumisen merkitystä ei voi korostaa liikaa yrittäjyydessä, eikä myöskään opiskelujen aikana. Opintojen aikana opiskelijalla on mahdollisuus hyödyntää koulun tarjoamia valmiita verkostoja ja samalla luoda itselleen omia henkilökohtaisia suhteita. Seuraavaksi esittelen lyhyesti kaksi ehkä tär- keintä yritysten yhteistyökumppania.

Uusyrityskeskukset

Uusyrityskeskukset ovat tahoja, jotka auttavat yrittäjäksi aikovia ja tuoreita yrityksiä toiminnan alku- vaiheessa. Niiden tarjoamia palveluita ovat muun muassa starttiraha- ja rahoituslausunnot sekä neuvontapalvelut muun muassa liiketoimintasuunnitelmaan liittyen. Uusyrityskeskusten tarjoamat palvelut ovat maksuttomia ja luottamuksellisia sekä toiminta on laatusertifioitua. Suomessa uusyri- tyseskuksia on 32 kappaletta ja toimipisteitä yhteensä 83 kappaletta. Esimerkiksi Kuopiossa uusyri- tysneuvonnasta vastaa yrityspalvelu Verso (Suomen uusyrityskeskukset ry 2014^b.)

Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät ry on yrittäjien ja pk-yritysten vaikuttamiskanava, jonka avulla yrittäjät pääsevät osaksi päätöksentekoa niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Järjestön tavoitteena on parantaa yrittäjien asemaa yhteiskunnassa ja tehdä Suomesta yrittäjyydestä toimintaympäristö, jonka seurauksena kasvavien ja menestyvien yritysten määrä kasvavat. Jäseniä on monelta eri toimialalta, kuten kaupan, urakoinnin ja liikenteen aloilta. Tällä hetkellä jäseniä on 116 000 yritystä (Suomen yrittäjät Ry.)

3.3 Yrittäjyyden tila Suomessa

Uusyrityskeskusten mukaan uusyrityskeskusten avulla perustettiin 4 prosenttia enemmän yrityksiä vuoden 2014 tammikuun ja kesäkuun välisenä aikana verrattuna edellisvuoteen 2013. Uusien yritys- ten perustaminen ei kuitenkaan kerro taloustilanteen muutoksesta parempaan. Patentti- ja rekisteri- hallituksen tilastojen mukaan yritysverusta on laskussa 2,3 prosenttia, joten uusia yrityksiä tarvi- taan. Työttömien osuus uusyrityskeskusten asiakaskunnasta on 26 prosenttia, eli noin joka neljäs uusyrityskeskusten asiakkaista on taustaltaan työtön. Lukion tai ammattikoulun käyneiden asiakkai- den osuus asiakaskannasta on 31 prosenttia ja yliopiston tai ammattikoreakoulun käyneitä asiakkai- den osuus on vastaavasti 25 prosenttia. Opiskelijoiden osuus koko asiakaskannasta on 13 prosent- tia. (Suomen Uusyrityskeskukset ry, 2014^a.)

Suomalaisten yrittäjien keski-ikä on korkeampi verrattuna muihin EU-maihin. Lähes puolet yrittäjistä oli iältään 30–49 -vuotiaita vuonna 2012. Yli 55 – vuotiaita yrittäjiä Suomessa oli vuonna 2012 noin

30 %. Tämä tarkoittaa sitä että tulevina vuosina tulee tuhansia yrityksiä myyntiin edellä mainittujen yli 55-vuotiaiden yrittäjien eläköityessä. (Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020, Suomen rakennerahasto-ohjelma 2014, 4 ja Yrityskatsaus 2013, 13.)

Lisäksi suomalaisia yrityksiä vaivaa kasvuhaluttomuus. Kansainvälistyminen luo kilpailukykyä, kun sen seurauksena markkina-alue ja asiakaskunta kasvavat kotimaan rajojen ulkopuolelle. Silti suomalaisista yrityksistä vain pieni osa on hyödyntänyt tätä etua. Kansainvälistyminen vaatii hyvän tuotteen ja resurssit, jotta kansainvälistyminen onnistuu. Yritysten kansainvälistyessä vienti kasvaa, joka luo uusia työpaikkoja ja kasvattaa viennin osuutta bruttokansantuotteesta. (Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020, Suomen rakennerahasto-ohjelma, 2014, 26.) Uudet innovaatiot ja kasvuhaluiset yritykset ovat avainasemassa kilpailukykyisen talouden rakentamiseksi. Niiden avulla pystytään paikkaamaan menetyksiä, joita on syntynyt irtisanomisista ja tuotannon hiipumisesta (Römer-Paakkanen, 2006, 186.)

4 YRITTÄJYYSKASVATUS

Seuraavissa luvuissa tarkastellaan yrittäjyyskasvatuksen käsitettä. Tämän opinnäytetyön tutkimusosion vastaukset on kerätty Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijaryhmältä, joiden opintoihin yrittäjyys- ja liiketoimintaosaaminen liittyy vahvasti. Näin ollen on tärkeää ensin ymmärtää mitä yrittäjyyskasvatus käsitteenä tarkoittaa, jotta tutkimustuloksia voidaan tulkita.

Yrittäjyyskasvatuksen käsitettä on vaikea määritellä tiettyyn kategoriaan, koska käsitteenä se on vielä melko tuntematon. Pohjimmiltaan yrittäjyyskasvatuksella pyritään vaikuttamaan yksilön asenteisiin ja tapaan toimia yhteiskunnassa yritteliäästi, mutta lopulta kyse on kuitenkin kansalaiskasvatuksesta. (Seikkula-Leino 2009, 50–64.) Vaikka yrittäjyyskasvatus nimensä mukaisesti liittyy kasvatukseen, on sen suurimpia tavoitteita kuitenkin luoda uutta yritystoimintaa sekä kehittää jo olemassa olevien yritysten toimintaa tehokkaammaksi. (Seikkula-Leino 2009, 50–64.) Kansikkaan mukaan yrittäjyyskasvatus on yrittäjyystietojen, -taitojen sekä – asenteiden sisäistämistä, tosin sanoen yrittäjyyskasvatus antaa valmiudet 2000-luvun kansalaistaitoihin, joita tarvitsee niin itse yrittäjänä kuin toisen palveluksessa. (Kansikas 2007, 15.)

Varhaiskasvatuksen piirissä yrittäjyyskasvatus ilmenee yksilön oma-aloitteisuutta ja vuorovaikutustaitoja tukevana toimintana. Tavoitteena on vahvistaa yksilön myönteistä minäkuvaavaa. Peruskouluasteella yrittäjyyskasvatus ilmenee asenteellisena kasvatuksena. Pyrkimyksenä on yksilön ymmärrys yrittäjämäisyydestä ja yrittämisen merkityksestä yhteiskunnan näkökulmasta. Perusopetuksessa kehitetään yksilön oma-aloitteisuutta ja vastuun kantamista. (Opetusministeriö 2009, 18–24.)

Lukiossa tavoitteena on kehittää yksilön kansalaisaktiivisuutta ja halua vaikuttaa yhteiskunnan asioihin eri tasoilla. Ammatillisessa koulutuksessa yrittäjyyskasvatuksen pääpaino on käytännön harjoittelussa, kuten työharjoitteluiden ja liiketoimintasuunnitelman laatimisen muodossa. Korkeakouluopinnoissa yrittäjyyskasvatuksen pääpaino on innovatiivisuuden korostamisessa sekä kansainvälistymisen ja kasvuhaluuden tukemisessa. Korkeakouluissa yksilön myönteistä asennetta yrittäjyyttä kohtaan pyritään vahvistamaan. (Opetusministeriö 2009, 18–24.)

Kansikkaan mukaan opiskelija saa yrittäjyyskasvatuksesta menestystä myös tulevaisuuden tehtäviin, kuten jatko-opintoihin tai työelämään. Yrittäjyyskasvatusta harjoittaessa on tärkeää, että se on integroitu osaksi muita oppiaineita. Yrittäjyyskasvatus on tehokkainta käytännönesimerkkien avulla, osana muita oppiaineita. Yrittäjyyskasvatus antaa vastaukset kysymyksiin ”kuinka voidaan toimia yritteliäästi” ja ”mitä osaamista yrittäjänä toimiessa tarvitaan”. (Kansikas 2007, 26.) Edellä mainitut asiat ovat suunnattu peruskouluun ja toisen asteen oppilaitoksiin, mutta samaa perusajatusta sovelletaan myös korkeakoulututkinnoissa.

Yrittäjyyden houkuttavuutta on tarkasteltu 1980 – luvulta lähtien korkeakouluopinnoissa, joka näkyy käytännönläheisten opiskelutapojen kautta. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan osaa yrityshautomoihin ja liikeideakilpailuihin. Myös tutkintoon kuuluva pakollinen työharjoittelu on osaltaan yrittäjyyskasvatusta. (Kansikas 2007, 44.)

4.1 Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat

Vuonna 2009 Opetus- ja kulttuuriministeriö määritteli suuntaviivat yrittäjyyskasvatukselle. Näiden suuntaviivojen tavoitteena on lisätä yrittäjyyden houkutusta yhtenä uravaihtoehtona. Tavoitteiden on määrä täyttyä vuoteen 2015 mennessä. Suuntaviivat koskevat koko koulutusjärjestelmän eri tasoja, aina varhaiskasvatuksesta ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin (Opetusministeriö 2009, 1-34.)

Yrittäjyyskasvatuksella pyritään vahvistamaan yrittäjyyden asemaa ja lisäämään sen houkuttelevuutta. Yrittäjyyskasvatus on elinikäinen prosessi, jossa oppijan tiedot ja taidot linkittyvät käytäntöön, toimimalla joko itse yrittäjänä tai toisen palveluksessa. Kaiken taustalla on yrittäjämäinen ja yrittävä elämänsenene, jota aletaan vahvistaa jo päiväkodissa. Yrittäjyyskasvatus on sulautettu Suomessa kaikille koulutustasoille ja – aloille. (Opetusministeriö 2009, 1-34.)

Ammattikorkeakoululaki velvoittaa ammattikorkeakouluja tarjoamaan opetusta, joka tukee yksilön ammatillisia valmiuksia ja alueen elinkeinoelämää. Toiminnassa korostetaan elinikäisen oppimisen periaatteita.

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulujen tulee edistää elinikäistä oppimista. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003, 4 §.)

Savonia-ammattikorkeakoulu tarjoaa opiskelijoille työelämään kytköksissä olevan toimintaympäristön, jossa opiskelijat saavat valmiudet asiantuntijatehtävissä toimimiseen. Savonia-ammattikorkeakoulussa korostetaan OIS-ajattelua, jossa opetus perustuu ongelmalähtöiseen toimintatapaan, jolloin teoria ja käytäntö sulautuvat yhdeksi kokonaisuudeksi. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^a.) Tiivis yhteistyö alueen yritysten kanssa mahdollistaa opiskelijoiden verkostoitumisen työelämälle merkittävien kontaktien kanssa jo opiskeluvaiheessa. Yrityspäristä on laskussa, joten uusia yrittäjiä tarvitaan Suomessa. Kun lakia tulkitaan tämän hetkisen yritysvajeen pohjalta, velvoittaa se selvästi ammattikorkeakouluja kehittämään yrittäjyyttä painottavia opintoja, jotta opiskelijat toimitivat tulevaisuudessa yrittäjinä.

4.2 Suomen yrittäjyyskasvatuksen tahtotila 2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö on linjannut tavoitteekseen uusien yritysten tukemisen ja niiden kehittämisen sekä jo olemassa olevien yritysten kehittämisen ja tukemisen muun muassa omistajanvaihdoksissa. Tavoitteiden avulla pyritään lisäämään myös aktiivisuutta ja innovatiivisuutta kansalaisten kesken päämääränä uusien yritysten syntyminen. (Opetusministeriö 2009, 1-34.)

Vuoteen 2015 pyritään saavuttamaan seuraavat tavoitteet (Opetusministeriö 2009, 14):

- Yhteistyö eri yrittäjyyskasvatuksen toimijoiden välillä on vahvistunut
- Yrittäjyyskasvatuksen merkitystä on korostettu uudistuvissa opetussuunnitelmissa, sekä koulujen omissa opetussuunnitelmissa
- Yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen painopisteet ovat paikallis- ja aluelähtöisiä
- Yrittäjyyskasvatus on otettu osaksi koulujen ja elinkeinotoiminnan strategioihin ja kehittämissuunnitelmiin kuntatasolla.

4.3 Yrittäjyyskasvatus muualla Euroopassa

Euroopan komission mukaan yrittäjyyskasvatus on tällä hetkellä yksi tärkeimmistä investoinneista, joita jäsenmaat voivat tehdä edistääkseen Euroopan kilpailukykyä. Erityisesti kouluilla ja oppilaitoksilla on tärkeä rooli opiskelijoiden ja oppilaiden innostajana yrittäjyyttä kohtaan. Lisäksi opettajien rooli on erityisen tärkeä yrittäjyyskasvatuksessa, koska he voivat ohjata opiskelijoita oikeaan suuntaan. (Euroopan komissio 2013.) Vuonna 2006 Euroopan komissio on nimennyt aloitekyvyn ja yrittäjyyden yhdeksi elinikäisen oppimisen avaintaidoksi, mitä yksilöllä täytyy olla. Edellä mainitun avaintaidon tavoitteena on, että yksilö muuttaa ideat toiminnaksi sekä on aktiivinen osana projektityöskentelyä. Yksilö ymmärtää oman toimintansa merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta sekä osoittaa toiminnallaan luovuutta, riskinottoa sekä kyvykkyyttä suunnitella ja johtaa projekteja innovatiivisesti. Lisäksi yksilö osoittaa motivoituneisuutta ja määrätietoisuutta tavoitteiden saavuttamiseksi. (Euroopan parlamentti ja neuvosto, 2006.)

Yrittäjyyskasvatusta voidaan toteuttaa monella tavalla joko erityisstrategian avulla tai osana laajempaa strategiakokonaisuutta. Muun muassa Suomessa, Itävallassa ja Bulgariassa yrittäjyyskasvatus on integroitu osaksi kansallisia elinikäisen oppimisen, nuorisosioiden tai kasvustrategioita, kun taas esimerkiksi Norjassa, Virossa ja Ruotsissa yrittäjyyskasvatusta toteutetaan erityisstrategian avulla. (Euroopan komissio 2012.) Yleisesti ottaen yrittäjyyskasvatuksen suosio osana koulujärjestelmää on yleisessä kasvussa koko Euroopassa.

Euroopan komission teettämän selvityksen mukaan, millä selvitettiin 31 jäsenmaan ja viiden alueen yrittäjyyskasvatuksen tilannetta, vain kolmannes jäsenmaista tarjoaa oppimateriaalia yrittäjyyskasvatuksen tueksi opettajille. Saman selvityksen mukaan kaksi kolmannesta jäsenmaista on ottanut yrittäjyyskasvatuksen osaksi alemman peruskoulutason opetussuunnitelmia ja kirjannut yrittäjyyskasvatukseen liittyviä tavoitteita, kuten oppijan luovuuden ja riskinottoa kehittymisen. Puolet maista on integroinut yrittäjyyskasvatuksen osaksi muita oppiaineita, kuten yhteiskuntatieteitä. Lisäksi 12 maassa on käytössä harjoitusyrityskäytäntö, jonka tavoitteena on kehittää yhteistyötä koulujen ja yritysten välillä. (Euroopan komissio, 2012.)

Yrittäjyyskasvatus Ruotsissa

Yrittäjyyskasvatuksen kansallisen strategian kehittämisestä vastaa kaksi virastoa (Ruotsin koulutusvirasto ja Ruotsin korkeakouluvirasto), eikä kehitystyöhön ole sitoutettu muita organisaatioita. Virasto-

jen tehtävänä on valvoa koulutuksen laatua sekä kansallisten tavoitteiden täyttymistä. Tällä hetkellä yrittäjyyskasvatusta harjoitetaan Ruotsissa kaikilla koulutustasoilla ja – aloilla. Peruskoulussa ja ammatillisessa koulussa yrittäjyyskasvatus on integroitu muihin oppiaineisiin pakolliseksi osaksi.

Lukiossa yrittäjyyskasvatusta tarjotaan erillisenä oppiaineena, mutta lisäksi se on sulautettu myös neljään eri kurssiin, jotka ovat pakollisia. Virallisesti Ruotsilla ei ole yrittäjyyskasvatustietoutta levittävää kanavaa, jossa jaettaisiin tietoa tai opetusmateriaalia aiheesta. Pedagoginen instituutti kuitenkin toimii tutkimuskeskuksena aiheen parissa. (Chiu, R. 2012, 33–37.)

Ruotsissa yrittäjyyskasvatus ei ole pakollisena osana opettajien koulutusta, mutta joissakin kouluissa sitä on tarjolla. Yrittäjyyskasvatusta on tarjolla korkeakouluissa lähinnä vain tekniikan, talouden ja lääketieteen koulutusaloilla. Kolmen eri korkeakoulun kanssa on sovittu täsmäohjelmien kehittämistä liittyen yrittäjyyteen ja innovaatioihin. Lisäksi kunnille ja yksityisille kouluille sekä organisaatioille on tarjolla rahoitusta yrittäjyyskasvatuksen mahdollistamiseen. Virastot tarjoavat rahoitusta organisaatioille, jotka kehittävät yhteistyötä koulujen ja liike-elämän välille. Kuntien strategioista riippuen yritysten osallistuminen yrittäjyyskasvatukseen on joko tilapäistä tai integroitua. (Chiu, R. 2012, 33–37.)

Tiedot Ruotsin yrittäjyyskasvatuksesta perustuvat Nordic Innovation – hankkeen tekemään raporttiin, jossa tarkastellaan pohjoismaiden yrittäjyyskasvatusta. Ruotsilla on käytössään erillinen yrittäjyyskasvatukseen pohjautuva strategia, jota se toteuttaa eri koulutusasteilla. Suomen ja Ruotsin ero yrittäjyyskasvatuksessa on se, että Suomessa yrittäjyyskasvatusta koskeva strategia on sulautettu yhteen muiden oppimista käsittelevien strategioiden kanssa sekä strategian toetumisesta vastaa Suomessa opetusministeriön lisäksi 16 ulkopuolista organisaatiota, kun taas Ruotsissa strategian toetumisesta huolehtivat kaksi virastoa. (Chiu, R. 2012, 36,42.) Lisäksi Suomessa yrittäjyyskasvatus ulottuu koulujärjestelmän ulkopuolelle, kun taas Ruotsissa se on keskitetty tällä hetkellä selvästikin koskemaan peruskoulua ja toisen asteen koulutusta.

5 TUTKIMUKSIEN TOTEUTTAMINEN

Jotta yrittäjyyskasvatuksen merkitystä voidaan ymmärtää, tulee sitä tutkia ja tarkastella omassa toimintaympäristössä. Seuraavaksi esitellään tätä opinnäytetyötä varten toteutetut tutkimukset, joiden tarkoituksena on selvittää yrittäjyyttä painottavien opintokokonaisuuksien osallistujien yrittäjyysasenteita. Samalla tutkimukset antavat yleiskuvan siitä miltä yrittäjyyskasvatus näkyy Savonia-ammattikorkeakoulussa opiskelijoiden näkökulmasta. Molempien tutkimusten tulokset ovat esitetty keskiarvoina, jotta yksittäisten vastaajien henkilöllisyyttä ei voi jäljittää.

Tässä opinnäytetyössä on käytetty monimenetelmällistä tutkimustapaa. Tutkimuksien tiedonkeruu on toteutettu kyselytutkimuksena hyödyntäen kvantitatiivista menetelmää. Aineiston analysointi on toteutettu laadullisen menetelmän avulla vastaajaryhmien pienen koon takia, jolloin tarkempi laskennallinen analysointi ei ole olennaista. Tulosten analysoinnin tukena on kuitenkin käytetty kvantitatiiviselle menetelmälle ominaisia esitystapoja kuten keskiarvoja ja lukumääriä, jotta tutkimustulosten esittäminen on selkeää. Tutkimuksia varten ei valittu satunnaisotosta vastaajista vaan kysely toteutettiin kaikille opintojaksojen osallistujille, mikä on ominaista laadulliselle menetelmälle (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2006, 155). Tutkimusryhmien koko määritteli pitkälti tutkimusmenetelmien valinnan. Ryhmien koko oli liian suuri haastattelututkimukselle, jolloin kvantitatiivisen kysely oli paras vaihtoehto toteuttaa aineiston keruu. Aineiston analysoinnissa kuitenkin korostuu taas laadullinen menetelmä, koska tutkimusryhmien koot olivat liian pienet luotettavalle laskennalliselle analysoinnille. Näin ollen tutkimus analysoitiin laadullisesti, jolloin myös vastaajien mielipiteet ja muut kyselyn ulkopuolelta tulleet havainnot voitiin huomioida analysoinnissa.

yTiimin kyselyssä pääsääntöisesti käytettiin skaaloihin (Hirsjärvi ym. 2006, 189) perustuvia kysymystyyppejä jotka ovat väittämien muodoissa asteikolla 1-5. Lisäksi vastaajille on annettu mahdollisuus avoimiin vastauksiin. yTiimille toteutetussa kyselyssä käytettiin Webropol- tiedonkeruuohjelmaa. Ideasta liikeideaksi – kurssin kysely toteutettiin InTo -ohjelman avulla, mikä ei ole varsinainen vastausten keräämiseen tarkoitettu sovellus, mikä tekee vastaamisesta ja tulosten analysoimisesta haastavampaa. Ideasta liikeideaksi - kurssin osallistujille toteutettu kysely sisälsi pelkästään skaaloihin perustuvia väittämiä asteikolla 1-7, johtuen InTo-ohjelman ominaisuuksista. Valinta InTo-ohjelman käytöstä tiedonkeruuvälineenä syntyi Ideasta liikeideaksi – kurssin innovatiivisesta ja keilunhaluisesta ilmapiiristä. Kyselyiden skaaloissa olevat erot estävät numeraalisen vertailukelpoisuuden edellä mainittujen tutkimusryhmien välillä. yTiimille toteutettu tutkimus on päätutkimus, jota Ideasta liikeideaksi – kurssin tutkimustulokset pyrkivät tukemaan. Tavoitteena on, että kaksi toisistaan eroavaista tutkimusaineistoa tukevat toisiaan tarkastellessa yleistä suuntausta opiskelijoiden yrittäjyysasenteissa.

InTo-ohjelma

InTo-ohjelma (Innovate Assessment tool) on alun perin kehitetty työkaluksi päätöksen tekoon. Ohjelman ovat kehittäneet Savonia-ammattikorkeakoulun TKI-asiantuntijat Miika Kajanus, Tuomo Eskelinen ja Mikko Heinonen. Ohjelman tavoitteena on löytää organisaatioiden hiljaista tietoa, jota voidaan hyödyntää päätöksen teossa ja ideoinnissa. (Savonia-ammattikorkeakoulu, TKI.) InTo-ohjelmaan syötetään tiedot ideasta tai projektista, jota arvioidaan eri kriteerien pohjalta. Arviointi tapahtuu siten, että vastaaja asettaa pallon arviointiasteikolle, ks. kuva 1.

Kuva 1. InTo-ohjelman vastausnäkyvä

5.1 Tutkimuksen toteuttaminen yTiimille

Kysely (Liite 1) toteutettiin vuoden 2012 yTiimille keväällä 2014 Weprobolin kautta. Kyselyn tavoitteena on selvittää tiimiläisten asenteita yrittäjyyttä ja Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatusta kohtaan. Vuoden 2012 yTiimissä on yhteensä 21 jäsentä, joista 16 vastasi kyselyyn. Näin ollen vastausprosentti on 76 prosenttia. Valtaosa kyselyn kysymyksistä on aseteltu väittämien muotoon ja vastausvaihtoehdot ovat asteikolla 1-5. Kyselyssä on käytetty myös kyllä/ei-muotoisia kysymyksiä, sekä avoimia vastauksia. Seuraavissa luvuissa vastauksia analysoidaan ja tarkastellaan kuvioden avulla.

5.2 yTiimi

Yrittäjyystiimi eli yTiimi on vapaavalintainen yrittäjyyttä painottava opintokokonaisuus, joka on laajuudeltaan 30 opintopistettä. yTiimin tavoitteena on kehittää opiskelijan liiketoimintaosaamista ja valmiutta yrittäjänä. yTiimin aikana opiskelijat toimivat monialaisessa ryhmässä tehden erilaisia yritysprojekteja alueen yrityksille (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^e.) yTiimi eroaa perinteisestä luokkaopetuksesta siten, että teoriaa opetellaan käytännön kautta luovasti yksilön sisäistä yrittäjyyttä korostaen. yTiimi on toiminut Savonia-ammattikorkeakoulussa vuodesta 2007 saakka (Jääskeläinen 2009).

yTiimi – opinnot koostuvat kolmesta 10 opintopisteen kokonaisuudesta, jotka opiskelijat suorittavat puolentoista vuoden aikana. Vuoden 2012 yTiimi suoritti seuraavanlaiset opintokokonaisuudet:

Yrittäjyys ja liiketoimintamallit 10 op

”Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa asettaa tavoitteensa oman yrittäjyytensä suhteen, tuntee yrittäjyyden tuomat työllisyysmahdollisuudet, tuntee yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnan toimivuudelle, osaa muotoilla liikeidean, tuntee erilaisia liiketoimintamalleja sekä tuntee erilaisia yhteiskunnan yrittäjille tarjoamia palveluja. Opiskelija ymmärtää projektitoiminnan luonteen sekä osaa laatia projektisuunnitelman. Opiskelija tuntee verkostojen rakentamisen merkityksen yrittäjyydessä sekä ymmärtää sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden perustat. Lisäksi hän osaa käyttää tiimiä työvälineenä oman osaamisensa kehittämisessä.” (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^b.)

Asiakkuuksien johtaminen ja myynnin kehittäminen 10 op

”Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa kuvata asiakkuusajattelun perusteet ja asiakkuuksien hallinnan merkityksen osana liiketoimintaa. Opiskelija tunnistaa myynnin merkityksen markkinoinnin osana, osaa myyntityön suunnittelun ja ymmärtää myynnin johtamisen eri osatekijät. Opiskelija tiedostaa markkinointiviestinnän roolin niin kotimaan kuin kansainvälisessä markkinoinnissa ja osaa määritellä markkinointiviestinnän merkityksen yrityksen liiketoiminnan eri vaiheissa.” (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^c.)

Osaamisen johtaminen ja tietotyö 10 op

”Opintojakson suoritettuaan opiskelija ymmärtää osaamisen ja innovatiivisuuden merkityksen yrityksen liiketoiminnan menestykselle. Hän osaa kuvata henkilöiden osaamisen ja yrityksen osaamisen välisen eron. Hän osaa kuvata hiljaisen tiedon käsitteen ja ymmärtää hiljaisen tiedon siirtämisen merkityksen. Hän osaa määritellä innovaation käsitteen ja ymmärtää organisaatiokulttuurin merkityksen luovuuden ja innovaatioiden syntymiselle sekä innovaatioiden merkityksen yhteiskunnassa. Opiskelija ymmärtää projektinhallinnan ja tiimityön periaatteet sekä hallitsee tärkeimmät toimintatavat. Opiskelija osaa kuvata laadun käsitteen projektitoiminnassa. Opiskelija ymmärtää tietojärjestelmien merkityksen osana yritysten liiketoimintaa sekä sen tukena.” (Savonia-ammattikorkeakoulu 2014^d.)

5.3 Ohjaaminen yTiimissä

yTiimissä opiskelijoita ohjaavat tiimivalmentajat, jotka ovat Savonia-ammattikorkeakoulun opetushenkilökuntaa. Tiimivalmentajat vastaavat yTiimin ohjauksesta ja projektien jakamisesta eri pienryhmien välille sekä ovat opiskelijoiden tukena projektin eri vaiheissa. Ohjaajan rooli projekteissa on tärkeä ja monimuotoinen. Ohjaajan rooli vaihtelee projektin vaiheiden mukaan auktoriteetista kannustajaksi. Toisin kuin perinteisessä luento-opetuksessa ohjaaja on projekteissa tiimin tasavertainen jäsen ja näin ollen myös toisinaan oppijan roolissa. Ohjaajan roolin lähtökohtana on pyrkimys opiskelijoiden itseohjautuvuuteen. Tarkoituksena on, että opiskelijat ohjaavat itse omaa oppimistaan, jolloin ohjaaja ei ole projektin kantava voima vaan käytettävissä oleva voimavara. Tarvittaessa ohjaaja toimii asiantuntijana, mutta ennen kaikkea motivaattorina sekä kannustajana. (Vesterinen, P. 6-7.)

Ammattikorkeakoulussa opettajan asiantuntijuudesta käytetään termiä kaksoisasiantuntijuus. Termi pitää sisällään opettajan substanssiosaamisen sekä pedagogisen osaamisen. Yhdessä edellä mainituista kahdesta osaamisalueesta syntyy pedagogista ajattelua. (Aaltonen 2012, 13–15.) Aaltonen viittaa artikkelissaan Pertti Kansasen tutkimusryhmän tekemään rajaukseen, jonka mukaan pedago-

ginen ajattelu toimii päätöksenteon taustalla. Päätöksenteko on yhdistelmä opetus suunnitelman asettamista rajoista ja päämääristä sekä opettajan henkilökohtaisesta tietämyksestä ja taustaoletamuksista. Lisäksi pedagoginen ajattelu mahdollistaa käytännön toiminnan tarkastelun osana suurempaa kokonaisuutta oppilaitoksessa. (Aaltonen 2012, 16.) Toisin sanoen pedagoginen ajattelu ohjaa opettajaa opetustilanteessa kohti oppimistavoitteita.

5.4 Esimerkkejä yTiimin projekteista

yTiimi tekee toimeksiantoja pääsääntöisesti Pohjois-Savon alueen yrityksille. Toimeksiantojen luonne riippuu toimeksiantajan tarpeista, joten toimeksiantorepertuaari on laaja. Jokaista projektia varten yTiimistä muodostetaan pienryhmä, joka vastaa projektin toteutuksesta, tällöin myös eri projektit samanaikaisesti ovat mahdollisia. Jokaiselle pienryhmälle valitaan myös projektipäällikkö, joka vastaa projektien juoksevista asioista, kuten yhteydenpidosta toimeksiantajaan sekä myöhemmin projektin laskutustietojen edelleen välittämisestä toimeksiantajalle. Seuraavaksi esittelen yTiimin kaksi ”perintöprojektiä”, jotka ovat kulkeneet tiimiltä toiselle.

Yrityskylä

Yrityskylä on peruskoulun kuudesluokkalaisille suunnattu oppimisympäristö. Yrityskylä on saanut alkunsa vuonna 2009 ja se on sittemmin palkittu maailmalla yhtenä suomalaisena koulutusinnovaationa. Yrityskylä on Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) alainen hanke. (Yrityskylän kotisivut 2014.)

Oppiminen Yrityskylässä tapahtuu siten, että aluksi opettaja on valmistanut oppilaitaan Yrityskylää varten ennakkotehtävien avulla. Ennakkotehtäviä tehdään koulussa, jonka jälkeen niitä sovelletaan käytäntöön Yrityskylässä yhden päivän ajan. Joka vuosi Yrityskylää nousee ympäri Suomen, jossa kuudesluokkalaiset pääsevät tutustumaan työelämään, yrittäjyyteen ja yhteiskuntaan. Yrityskyläpäivän aikana oppilaat toimivat ennalta käsikirjoitettujen aikataulujen ja tehtävien mukaisesti työaikana työntekijän roolissa ja vapaa-ajalla kuluttajan roolissa. Yrityskylään on luotu oma kansantalous tietokoneiden avulla, jolloin oppilaat saavat tekemästään työstä palkkaa, jota he voivat käyttää hyödykkeisiin vapaa-ajallaan. (Yrityskylän kotisivut 2014.)

yTiimiläiset toimivat yrityskylässä ohjaajina. Ohjaajat ohjaavat oppilaita Yrityskyläpäivän aikana erilaisissa tehtävissä tarvittaessa. Ohjaajan tehtävänä on olla oppilaille tukena ja vastata heitä askarruttaviin kysymyksiin yritystoiminnasta ja yhteiskunnasta yleisesti. Yrityskylä-projekti on verrattain erilainen muihin yTiimin projekteihin, koska toimeksianto on enemmän kasvatuksellinen ja valistava tehtävä.

Yrityskylä – projekti on yksi yTiimin mittavimmista projekteista. Yrityskylä – projekti kestää noin neljä kuukautta ja verottaa aikaa myös muista opinnoista, koska ohjaaminen tapahtuu arkipäivinä klo 8-16 välillä. Yrityskylää varten valitaan yTiimistä kaksi projektipäällikköä, jotka ovat yhteydessä Yrityskylästä vastaavaan TAT-organisaatioon. Projektipäällikköiden tehtäviin kuuluu myös ohjausvuorojen laatiminen, aikatauluttaminen ja organisointi, jotta projekti onnistuu.

Mediapäivä

Mediapäivä on Savon Sanomien ja Savonia-ammattikorkeakoulun yhteistyössä järjestämä seminaari Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Seminaarin tavoitteena on jakaa tietoutta opiskelijoille mediasta sekä toimittajan työstä. Mediapäivän ohjelmistosta vastaa Savon Sanomat ja yTiimin rooli Mediapäivässä on seminaarin toteutus. yTiimi vastaa Mediapäivä-seminaarin markkinoinnista sekä organisoii seminaarin ilmoittautumisen ja on vastaanottamassa vieraita Mediapäivä-seminaarin alkessa. Seminaarin aikana vieraille tarjoillaan kahvit ja lounas, jonka tilaamisesta yTiimi on myös vastuussa. Tehtävät ovat pitkälti organisointiin liittyviä, joissa vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja. Projekti antaa kokemusta tapahtuman järjestämisestä, markkinoinnista ja asioiden organisoinnista yleisesti.

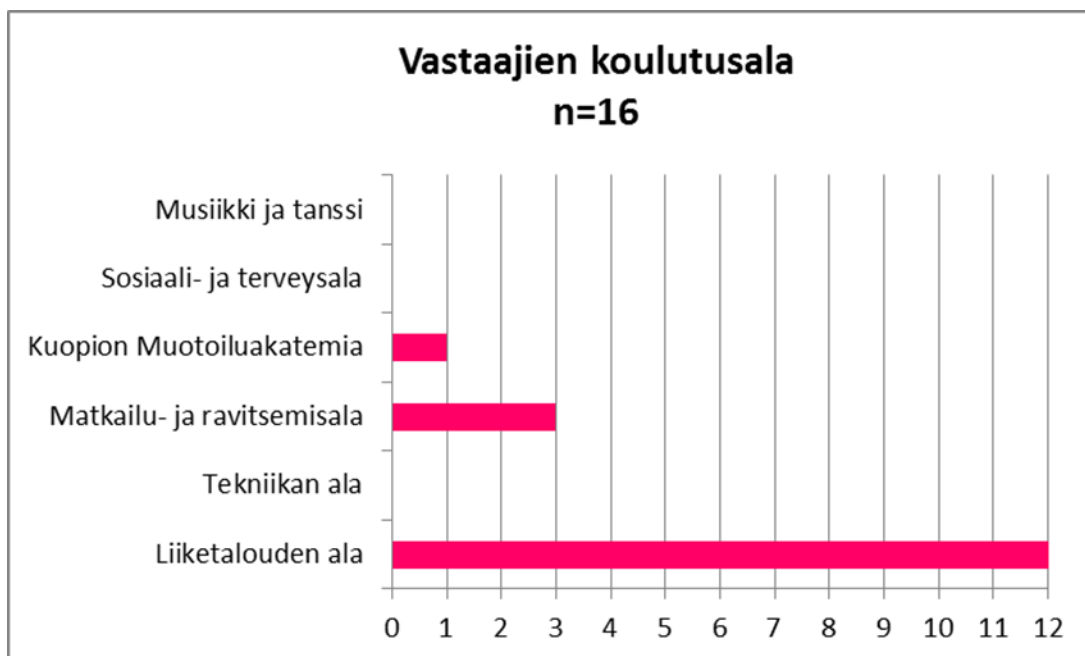
yTiimi 2012 on tehnyt myös muita toimeksiantoja, joita ovat esimerkiksi 8pallo-elokuvan markkinointi ja sen ensi-illan järjestäminen, opiskelijalippujen myynti Kalpan jääkiekkopeleihin sekä UpToYou-tapahtuman suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. yTiimin projektit ovat olleet opettavaisia ja käytännönläheisiä toimeksiantoja, joiden avulla on päässyt askeleen lähemmäs työelämää. Projektit ovat antaneet myös ainutlaatuisen mahdollisuuden verkostoitumiseen Kuopion alueen eri yritysten ja organisaatioiden kanssa.

yTiimin projektit ovat erittäin opettavaisia ja hyödyllisiä tulevaisuutta ajatellen. Ennen kaikkea yTiimi opettaa tiimityötaitoja, jotka ovat nykypäivän työelämässä erityisen tärkeitä ominaisuuksia. yTiimin tiimivalmentajan mukaan yTiimi on yhtä kuin projektit, tiimit ja verkostot. Tärkeintä on toimia yrittäjämäisesti, vaikka sitten itse yrittäjänä tai toisen palveluksessa. yTiimi antaa valmiudet oman yrityksen perustamiseen. Tällä hetkellä noin 10 prosenttia yTiimin suorittaneista toimii tai on toiminut yrittäjänä. (Jääskeläinen 2014-11-05.)

5.4.1 yTiimin tulosten analysointi

yTiimin jäsenten koulutusalat

Oheisesta kuviosta kaksi ilmenee valtaosan vastaajista olevan liiketalouden alalta. Muilta aloilta vastaajien määrä on vähäinen, niin kuin myös osallistujamäärä yTiimi-opintoihin yleensäkin. Vuonna 2007 yTiimi perustettiin Savonia business-tulosalueen toimesta, johon kuuluivat liiketalouden sekä matkailu- ja ravitsemusalan koulutusohjelmat (Jääskeläinen 2009, 6). Muiden alojen vähäinen osallistumisprosentti yTiimi – opintoihin voi siis selittyä sillä, ettei kyseinen opintokokonaisuus ole tunnettu muilla aloilla. Tunnettuutta pitää lisätä myös muilla koulutusaloilla, jotta yTiimin rakenne pysyy monimuotoisena ja näin ollen palvelee mahdollisimman laajasti opiskelijoiden tarpeita.

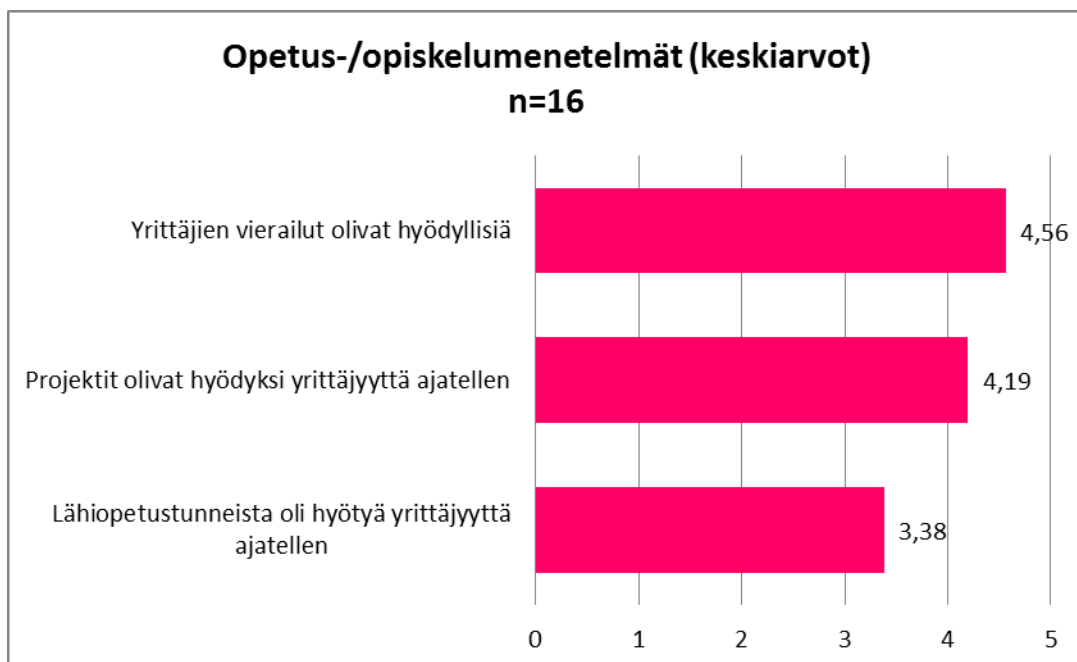
Kuvio 2. Vastaajien koulutusala

Opiskelu yTiimissä

Lähiopetustuntien merkitystä (kuvio 3) tarkastellessa yrittäjyyden näkökulmasta vastausten keskiarvoksi muodostui 3,38. Tästä voi päätellä, että lähiopetustunneilla on merkitystä yrittäjyyden näkökulmasta. Projektien hyödyllisyyttä yrittäjyyden näkökulmasta vastaajat pitivät merkittävänä. Vastausten keskiarvoksi muodostui 4,19.

”Ytими oli hyvä oppimismuoto ja tykkäsin todella ytимistä. Koen kuitenkin, ettei ytими ohjannut minua yrittäjyyteen vaan paremminkin opasti minua projektiluonteiseen työskentelytapaan. Ohjaajat olivat erittäin osaavia ja innostavia. Erityiskiitokset ansaitsee Jari-Pekka Jääskeläinen.”

Syy projektien korkeaan suosioon voi johtua niiden monialaisuudesta, koska projekteja tehdään yhdessä eri alojen opiskelijoiden kanssa, jolloin tapahtuu luonnollisesti myös verkostoitumista. Yrittäjien vierailut ovat lähiopetuksen ja niin sanotun teoriaopetuksen tukena. Vieraileva yrittäjä kertoo yrittämisestä oman yrityksen ja yrittäjäuran pohjalta. Valtaosa vastaajista mieltää yrittäjien vierailut hyödyllisinä. Näitä kolmea opetustilannetta kuvaavaa väittämää vertailtaessa vastaajat kokevat yrittäjien vierailut hyödyllisimpinä yrittäjyyttä ajatellen.

Kuvio 3. Opetus-/opiskelumenetelmät

yTiimi on yrittäjyyttä painottava opintojakso. Tietoa yrittäjyydestä ja liiketoiminnasta opetetaan käytännön kautta monialaisten projektien avulla. Vastaajat kokevat oppineensa uusia asioita yrittäjyydestä ja liiketoiminnasta sekä yrittäjien verkostoista. Vastausten keskiarvojen (kuvio 4) perusteella voidaan sanoa, että yTiimin rooli yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen tiedonvälittäjänä on merkittävä.

”Than mahtavaa, että yTiimi on yksi mahdollisuus suorittaa osa opinnoista! Hyvä mahdollisuus verkostoitua ja oppia asioita käytännössä.”

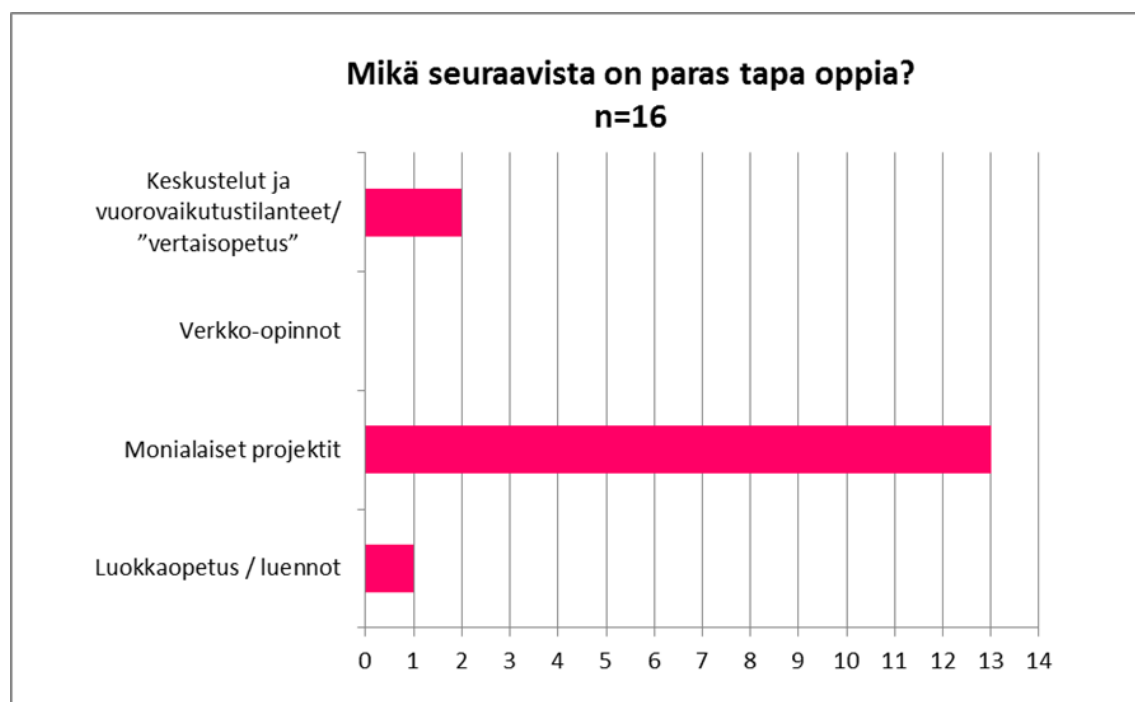
Kuvio 4. Oppiminen yTiimissä

Vastaajat nostavat monialaiset projektit ylivoimaisesti parhaaksi tavaksi oppia. 13 vastaajaa on sitä mieltä, että oppiminen tapahtuu parhaiten monialaisessa ympäristössä (kuvio 5). Projektioiskelu on

ynksi väylä oppilaitoksen ja työelämän välillä. Projektien avulla opiskelijat pääsevät oppimaan projektityöskentelytaitoja sekä verkostoitumaan työelämään projektien kautta.

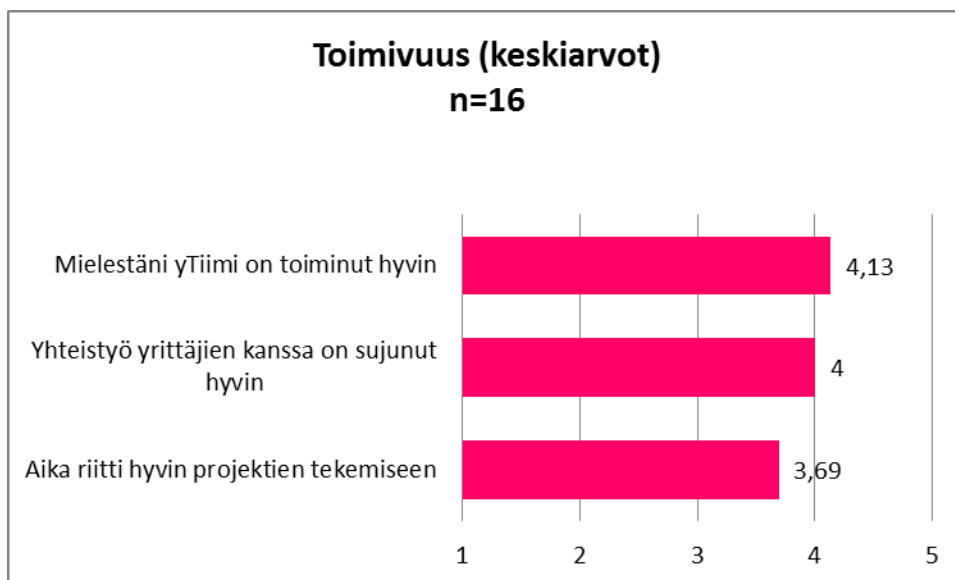
”yTiimi oli hieno kokemus. Projektit toivat hyvää kokemusta ja uudet ihmissuhteet ilahduttavat. Lähiopetus-tunteja voisi jotenkin syventää. Ne tuntuivat jotenkin heppoisille ja kevyille, ei tietenkään aivan kaikkien opettajien osalta. Tunnelma on hyvä, mutta löysäily voi välillä turhauttaa joitakuita. Laadukkaat yritysprojektit tekevät ytiimistä spesiaalini ja niihin tulisi panostaa kaikista eniten. Yleisarvosanaksi annan 4,5.”

yTiimin projektit ovat asiakaslähtöisiä, koska projektin lähtökohtana on aina asiakkaan tarve. Mielinkiintoisinta on, että kukaan vastaajista ei miellä verkko-opintoja parhaaksi tavaksi oppia. Nykyai-kana opiskelu tapahtuu osittain myös verkon kautta. Vastauksista voidaan päätellä, että verkko-opinnot toimivat ehkä muun opetuksen tukena, mutta eivät kuitenkaan korvaa perinteistä kasvotusten käytävää kanssakäymistä.

Kuvio 5. Paras tapa oppia

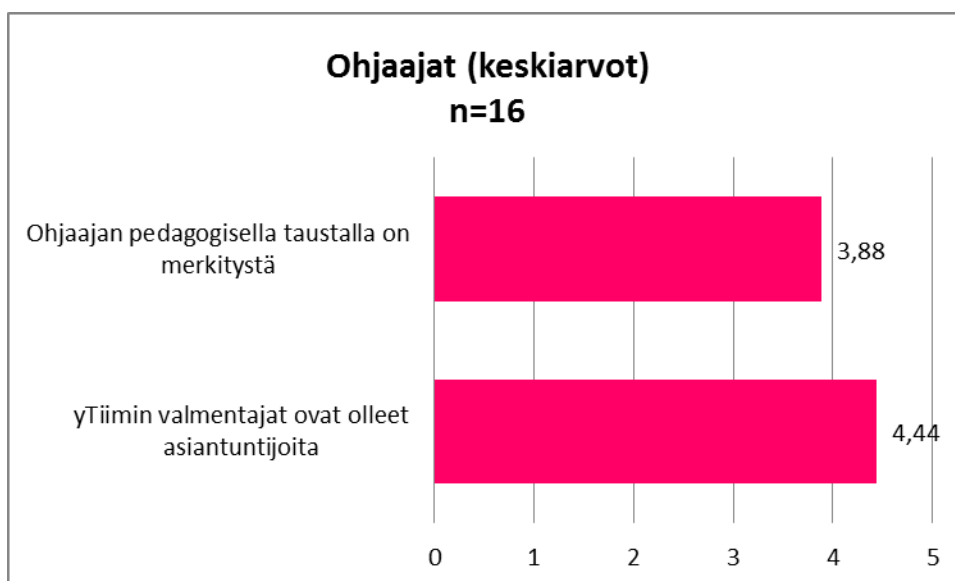
yTiimi on saanut joskus kritiikkiä opiskelijoiden puolelta aikaresurssien riittämättömyydestä. Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan ajan riittävyttä projekteissa asteikolla 1-5. Aikaresurssija kuvaavan väittämän (kuvio 6) keskiarvoksi muodostui 3,69. Tästä voidaan päätellä, että kokonaisuutta tarkastellessa aikaa oli riittävästi projektien toteuttamiseen. Yhteistyötä yrittäjien kanssa tarkasteltaessa aikaresurssit ovat keskeinen tekijä siinä, miten opiskelijat kokevat yhteistyön toimineen. Yrittäjien kanssa toimiessa aikataulujen sovittaminen yhteen voi olla haastavaa ja mitä vähemmän aikaa on käytettävissä, sitä enemmän se vaikuttaa yhteistyön laatuun. Yhteistyöaspektia tarkasteltaessa vastaajat ovat arvioineet yhteistyön sujuneen hyvin ja näin ollen keskiarvoksi muodostuu tasan neljä (kuvio 6). Yhteistyö- ja aikaresurssiväittämät tukevat näin ollen toisiaan. Kokonaisuudessaan vastaajat ovat mieltäneet yTiimin toimineen hyvin (kuvio 6).

Kuvio 6. yTiimin toimivuus

Ohjaus yTiimissä

Vastaajien mielestä (kuvio 7) ohjaajan pedagogisella taustalla on väliä. Pedagogisen taustan merkitystä mittaavan väittämän keskiarvo on 3,88. Ohjaajien asiantuntijuutta mittaavan väittämän keskiarvo on 4,44. Vastaajien mielestä yTiimin ohjaajat ovat asiantuntijoita. Vastausten perusteella voidaan päätellä, että yTiimin valmentajat ovat olleet oman alansa asiantuntijoita ja pedagogisella taustalla on merkitystä opetustilanteissa.

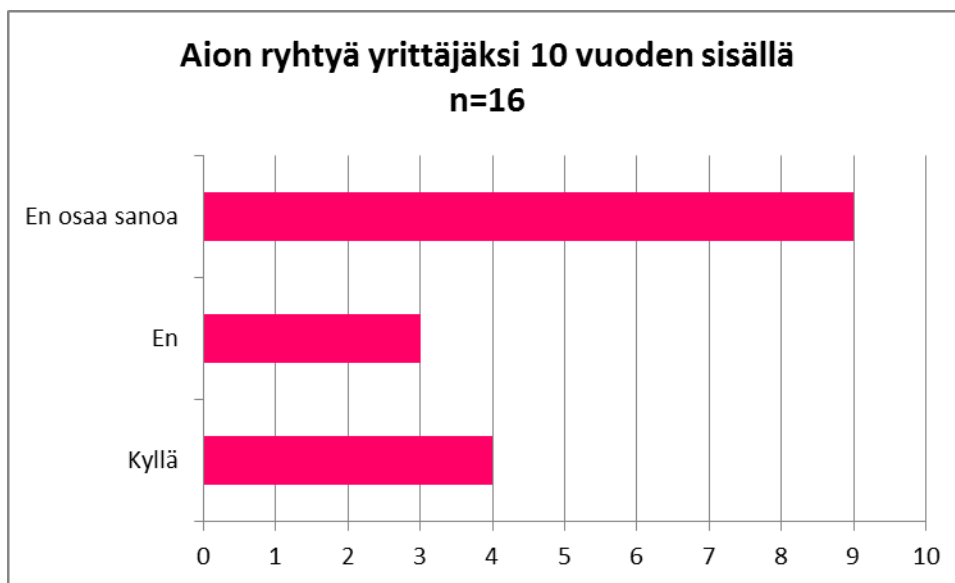
Kuvio 7. yTiimin ohjaajat

Ympäristön vaikutukset yrittäjyysaikomuksiin

Vastaajien mielestä yrittäjyys on melko kiinnostava uravaihtoehto (kuvio 9), mutta vain neljä vastaajaa tietää tällä hetkellä aikovansa yrittäjäksi 10 vuoden sisällä (kuvio 8). Vastaavasti kolme vastaajaa tietää, ettei aio ryhtyä yrittäjäksi 10 vuoden sisällä. Loput yhdeksän vastaajaa ei vielä osaa sanoa

ryhtyvätkö he yrittämään vai eivät. Selvästi yTiimiläisillä on kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan, mutta jokin epävarmuustekijä vaikuttaa aikomuksiin.

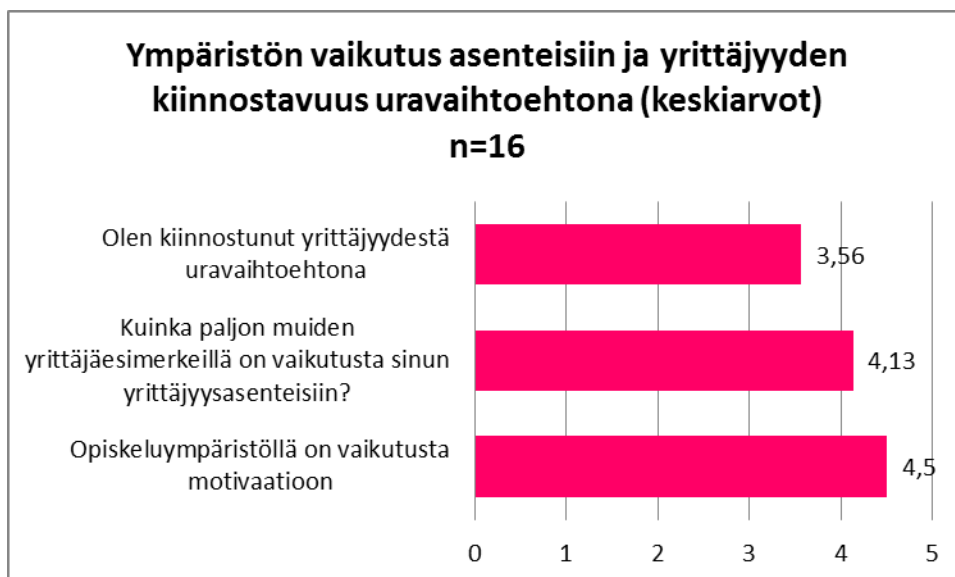
”Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan ennen yTiimiä oli ”ei ikinä”. yTiimin aikana kuitenkin pahimmat kauhukuvat katosivat ja suhtaudun yrittäjyyteen huomattavasti positiivisemmin. En kuitenkaan näe itseäni tulevaisuudessa yrittäjänä. yTiimi opinnot kävin lähinnä muiden hyötyjen vuoksi. yTiimi on opettanut paljon käytännön taitoja ja auttanut verkostoitumaan ja niin mielestäni pitääkin olla.”

Kuvio 8. Aion ryhtyä yrittäjäksi 10 vuoden sisällä

Vastaajien mielestä (kuvio 9) toisten yrittäjäesimerkillä on vaikutusta omaan yrittäjäasenteisiin. Vastauksen keskiarvoksi muodostui 4,13, jolloin voidaan päätellä esimerkin vaikutuksen olevan erittäin tärkeässä asemassa yksilön yrittäjyysaikomuksissa. Mielestäni edellä mainittuun väittämään voidaan soveltaa Theory of planned behavior – mallia. Usein yksilön mielipide muodostuu kokemusten perusteella.

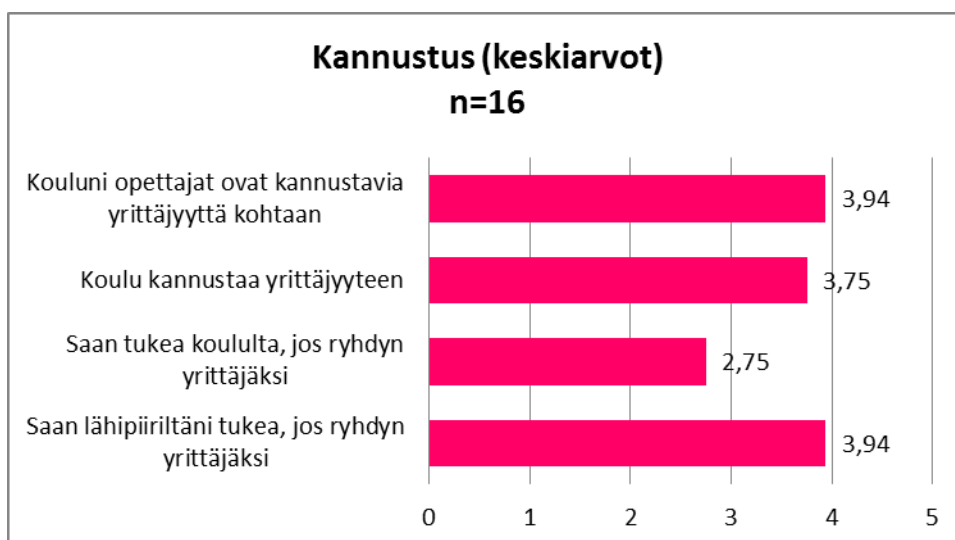
Esimerkiksi, jos henkilö B:llä on menestyvä yritys, hän todennäköisesti kertoo yrittämisestä positiivisessa valossa henkilö A:lle. Henkilö B:n positiivisten kokemusten myötä henkilö A:n asenne yrittäjyyttä kohtaan muuttuu positiivisemmaksi. Samalla henkilö A kokee, että henkilö B hyväksyy A:n mahdolliset yrittäjyysaikomukset. Jos henkilö B:llä olisi negatiivisia kokemuksia yrittäjyydestä voisi A:n yrittäjyysaikomukset ja – asenne muuttua negatiivisemmaksi. Myös opiskeluympäristöllä (kuvio 9) koetaan olevan vaikutusta motivaatioon erittäin paljon (ka 4,5).

Kuvio 9. Ympäristön vaikutus asenteisiin ja yrittäjyyden kiinnostavuus uravaihtoehtona

Vastaajien mielestä (kuvio 10) Savonia-ammattikorkeakoulun opettajat ovat kannustavia yrittäjyyttä kohtaan (ka 3,94), kun taas yleisellä tasolla koulun kannustusta mittaavan väittämän keskiarvo on 3,75. Ero ei ole suuri mutta siitä voidaan kuitenkin päätellä, että kannustaminen on opettajalähtöistä. Vastausten perusteella voidaan siis olettaa, että Savonia-ammattikorkeakoulun opettajat ovat kannustavia yrittäjyyttä kohtaan, mutta tuloksia analysoitaessa on otettava huomioon vastaajien koulutusala. Toisin sanoen voidaan olettaa, että liiketalouden opettajat ovat kannustavia yrittäjyyttä kohtaan.

Vastaajat kokevat saavansa lähipiiriltään tukea ryhtyessään yrittäjiksi, mikä on erittäin tärkeä asia henkisen jaksamisen kannalta. Mielenkiintoinen eroavaisuus on väittämien ”koulu kannustaa yrittäjyyteen”- ja ”saan tukea koululta, jos ryhdyn yrittäjäksi”-väittämien välillä. Tästä voidaan päätellä, että Savonia-ammattikorkeakoulu kannustaa yrittäjyyteen, mutta tavoitteen toteuttaminen on tapahtuttava niin sanotusti opiskelijan omalla kustannuksella.

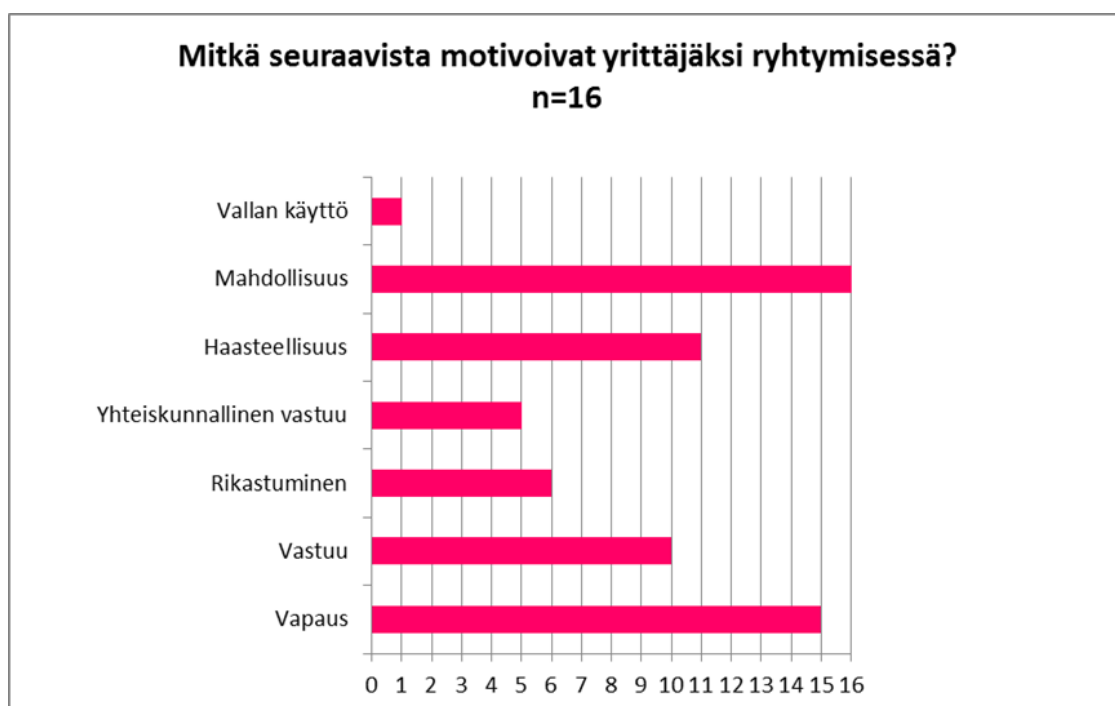

Kuvio 10. Kannustus yrittäjyyttä kohtaan.

Lähes kaikilla kyselyyn vastanneilla yTiimiläisillä on yrittäjiä lähipiirissä (13 vastaajalla), lukuun ottamatta kolmea vastaajaa. Lähipiirillä tarkoitetaan tässä asiayhteydessä vanhempia, sisaruksia, isovanhempia ja puolisoa. Vastausten perusteella voidaan olettaa, että yrittäjyysopintoihin hakeutuu opiskelijoita, joilla on jonkinlainen näkemys yrittäjyydestä lähipiirin kautta.

Tekijät, jotka vaikuttavat yrittäjyysmotivaatioon

Mahdollisuus, vapaus, vastuu sekä haasteellisuus motivoivat eniten yrittäjäksi ryhtymisessä, kun taas vallan käyttö ja rikastuminen eivät motivoi vastaajia juurikaan. Vastausten perusteella (kuvio 11) voidaan sanoa, että vastaajia motivoi yrittämisen tuomat mahdollisuudet ja haasteet sekä vastuu ja vapaus päättää omasta toimeentulosta. Mahdollisuus ja vapaus motivoivat eniten yrittäjäksi ryhtymisessä. Ihmeellistä on huomata kuinka yhteiskunnallinen vastuu on yksi heikommin motivoivimmista tekijöistä.

Kuvio 11. Motivaatiotekijät

Vastaajien kehittämisehdotukset yrittäjyyskasvatukseen

13 vastaajaa (kuvio 12) on sitä mieltä, että Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatusta pitää kehittää.

Kuvio 12. Pitäisikö yrittäjyyskasvatusta kehittää?

”yPolku opinnot mahdollistavat oman idean kehittämisen osana opintoja. Tämä on suhteellisen uusi asia, eikä vielä näy kaikille opiskelijoille, vain niille joilla oma kiinnostus selvittää mahdollisuuksia. Mielestäni tätä tulisi kehittää ja tuoda enemmän esille. Myös monialaiset projektit kuuluisivat mielestäni kaikille kiinnostuneille.”

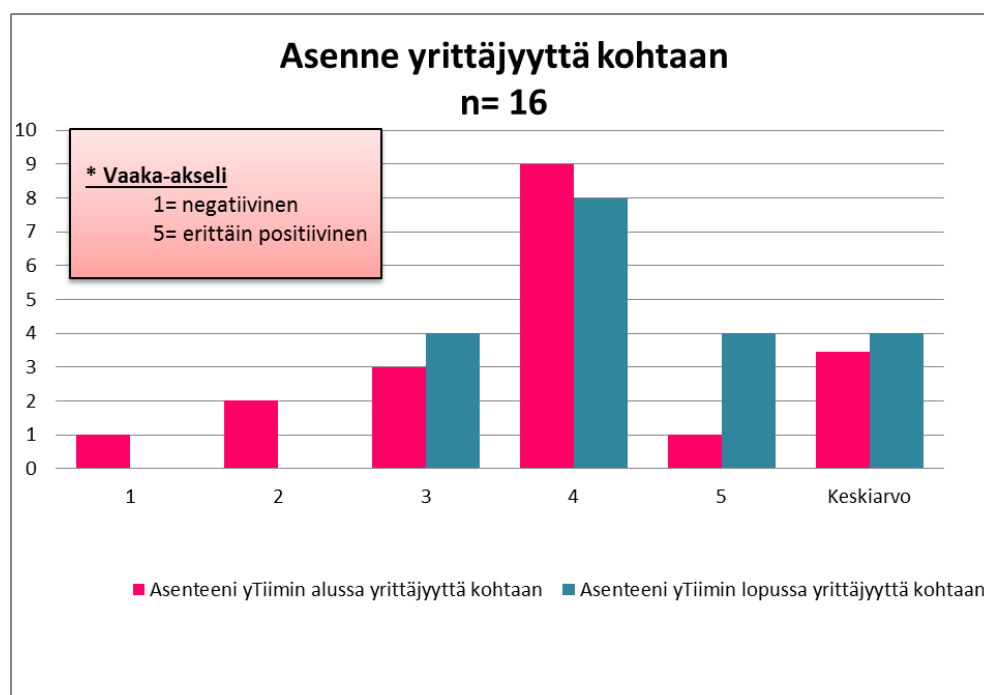
Yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen liittyvissä avoimissa vastauksissa toistuu verkostoitumisen merkitys. Vastaajat toivovat, että yritysprojekteja otetaan enemmän myös niin sanottuihin perusopintoihin mukaan, jotta verkostoitumismahdollisuuksia olisi mahdollisimman paljon. Myös yPolku – opintoja toivottaisiin markkinoitavan enemmän, koska vielä toistaiseksi se on melko uusi vaihtoehto opiskelijoiden keskuudessa. Avoimista vastauksista voi päätellä, että yrittäjyyskasvatus on tällä hetkellä vastaajien mielestä alakohtaista eli kaikilla koulutusohjelmilla yrittäjyyskasvatus ei näy toivotulla tavalla. Monialaisia projekteja toivotaan kaikkien opiskelijoiden saatavaksi.

”Mielestäni kaikilla aloilla voitaisiin keskittyä kannustamaan enemmän yrittäjyyteen ja tuoda myös sitä vaihtoehtoa enemmän näkyville”

Asenne yrittäjyyttä kohtaan

Vastaajien asenne (kuvio 13) yrittäjyyttä kohtaan on vahvistunut myönteisemmäksi yTiimin aikana. Ero alku- ja lopputilanteen välillä on noin 16 prosenttia. Vastausten perusteella voidaan päätellä, että yTiimillä on myönteinen vaikutus asenteisiin.

Myönteinen asenne yrittäjyyttä kohtaan selittyy osittain sillä, että yTiimiin pääsee valintaprosessin kautta. Tämä tarkoittaa sitä, että yTiimiin päästäkseen on käytävä haastattelussa, jossa arvioidaan hakijan motivaatiota ja kiinnostusta yrittäjyysopintoja kohtaan. Kuviosta 13 näkee kuitenkin, että osalla yTiimiläisistä oli asenne yrittäjyyttä kohtaan melko negatiivinen yTiimin alussa. Asennemuutosta kuitenkin tapahtui yTiimin aikana.

Kuvio 13. Asenne yrittäjyyttä kohtaan (yTiimi)

5.4.2 Yhteenveto yTiimin kyselyn tuloksista

Vuoden 2012 yTiimille tehdyn kyselyn perusteella voidaan sanoa yTiimiläisillä olevan positiivinen asenne yrittäjyyttä kohtaan, silti vain neljä vastaajaa aikoo ryhtyä yrittäjäksi 10 vuoden sisällä, vastaavasti 9 vastaajaa ei osaa sanoa vielä yrittäjäaikomuksistaan ja kolme vastaajaa ei aio ryhtyä yrittäjäksi 10 vuoden sisällä. Mielenkiintoista on, että valtaosaa vastaajista kuitenkin kiinnostaa yrittäjyys uravaihtoehtona (ka 3,56 asteikolla 1-5 mitattuna). Aineiston mukaan yTiimiläiset ovat saaneet riittävät valmiudet ryhtyä yrittäjäksi, joten tietämättömyys yrittäjyydestä ja liiketoimintaosaamisesta ei pitäisi olla este yrittäjäksi ryhtymisessä.

Avoimissa vastauksissa toistuivat verkostoituminen ja monialaisuus. Vastaajien mielestä verkostoituminen eri tahojen kanssa on hyödyllistä tulevaisuutta ajatellen. Lisäksi yTiimissä opiskelija oppii vuorovaikutusta ja tiimityöskentelyä, jotka ovat erittäin tärkeitä ominaisuuksia liike-elämässä. yTiimin ongelmana on osanottajien määrän vähäisyys tietyiltä aloilta. yTiimissä on osallistujia eniten liiketalouden alalta. Tämä johtuu osittain siitä, että yTiimi on sulautunut hyvin liiketalouden opetussuunnitelmaan, eikä näin ollen haittaa perusopintoja. Asiaan tulisi puuttua, jotta tiimin toiminta pysyy monialaisena tulevaisuudessakin. Vastaajien mielestä opiskeluympäristöllä (kuvio 9) on vaikutusta motivaatioon ja monialaiset projektit (kuvio 5) ovat parhaita tapoja oppia. Näiden väittämien korkea keskiarvo viestii siitä, että monialaisuus on yTiimin toiminnassa avaintekijänä.

Epävarmuuden ilmapiiri taloudessa varmasti osaltaan vaikuttaa opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksiin, jolloin palkkatyö houkuttelee taloudellista riskiä (yrittäjyyttä) enemmän. Paremman yleiskuvan saamiseksi kysyin vuoden 2012 yTiimiltä lisäkysymyksen liittyen aiempaan kyselyyn. Kysymys kuuluu seuraavasti "Mikä yrittämisessä pelottaa?".

"Mua pelottaisi byrokratia ja se, että tukeeko kukaan yrittäjää vai onko yrittäjät maksumiehinä? Myöskin se, että onko yritys kannattava ja liikeidea ja liiketoimintasuunnitelmat tarpeeksi hyvät."

Vastaukset ovat yhdenmukaisia. Pelko velkaantumisesta ja taloudellinen epävarmuus sekä byrokratian jäykkyys toistuivat vastauksissa. Lisäksi ihmissuhteiden ja vapaa-ajan menettäminen huolettaa vastaajia varsinkin yritystoiminnan alkuvaiheessa. Myös tunne oman idean ja liiketoimintasuunnitelman riittämättömyydestä huoletti. Edellä mainitut huolenaiheet kertovat vastaajien pohtineen yrittäjyyttä ja sen riskejä.

"Pelko tulevaisuudesta, varsinkin tukiverkostojen puuttumattomuuden ja velkaantumisen osalta. Mielikuva siitä, että yrittäminen kannattaa vain jos olet valmiiksi varakas tai sinulla on todella paljon kokemusta. Lisäksi toimintaympäristön jäykkyys ja byrokraattinen asenne on pelkoja ja jopa realiteetteja, joihin yleensä törmätään. Lisäksi työn ja vapaa-ajan tasapainoinen järjestäminen tuntuu olevan yrittäjillä pelko. Toisaalta esimerkiksi energiavajetta verrattuna perinteiseen palkkatyöhön voidaan korvata työn "tuottamalla energialla".. Jaksaminen kumpuaa mielenkiintoisesta ja itselleen arvokkaasta työstä."

Jo aiemmin tutkimustuloksissa selvisi, että vastaajat ovat yrittäjähenkisiä. Kuitenkin jokin tekijä luo epävarmuutta omista yrittäjyysaikomuksista. Lisäkysymyksen avulla siis selvisi, että vastaajia huolettaa yrittäjyydessä sen tuomat riskit. Riskejä voidaan kuitenkin vähentää esimerkiksi kokeilemalla oman idean kannattavuutta pienimuotoisesti. Myös alkuvalmistelut kuten verkostoituminen, omasta

ideaista kertominen ja palautteen vastaanottaminen pienentävät kynnystä ryhtyä yrittäjäksi ja samalla myös riskiä.

Kysymys tekijöistä, jotka motivoivat yrittäjäksi ryhtymiseen on johdettu ensimmäisen yTiimin (2007) hakijoiden kirjoitelmista. Hilka Lassila esittelee kirjoitelmien pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä julkaisussa nimeltään ”Mitä yrittäjyys minulle merkitsee? AMK-opiskelijoiden käsityksiä yrittäjyydestä”, joka on julkaistu teoksessa Yrittäjyyskasvatuksen muotoutuva maisema- yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa. Lassilan mukaan kirjoitelmissa toistuivat muun muassa tietyt sanaparit, kuten vapaus ja vastuu sekä haasteellisuus ja mahdollisuus. Sen sijaan vallan käyttö ja talouden näkökulmasta mitattu menestyminen ei näkynyt kirjoitelmissa juurikaan. (Lassila 2009, 50–64.)

yTiimille 2012 toteutettuun kyselyyn vastausvaihtoehdot valikoituvat edellä mainittujen sanaparien innoittamana. On mielenkiintoista huomata kuinka vuoden 2012 yTiimiläisten vastaukset (kuvio 11) jatkavat samaa linjaa vuoden 2007 yTiimin hakijoiden kanssa. Tulevaisuudessa onkin tärkeää, että yTiimissä korostetaan kuviossa 11 esille tulleita motivaatiotekijöitä.

5.5 Tutkimuksen toteuttaminen Ideasta liikeideaksi – kurssin osallistujille

Tässä opinnäytetyössä keskityn vuoden 2013 ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen ensimmäiseen kurssikokonaisuuteen, jonka osallistujien antamat vastaukset ovat vuoden 2012 yTiimin tutkimustulosten tukena muodostaessa yleiskuvaa opiskelijoiden yrittäjyysasenteista. Ideasta liikeideaksi – kurssille osallistui myös Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoita.

Palautekysely toteutettiin vuonna 2013 ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen Ideasta liikeideaksi kurssin osallistujille. Jaoin vastaajat kahteen eri ryhmään (Ryhmä 1= idea alkuvaiheessa ja Ryhmä 2 = selkiintynyt idea) sen perusteella missä vaiheessa heidän oma ideansa oli kurssin loppuvaiheessa. Linkki palautekyselyyn lähetettiin yhteensä 31 osallistujalle, joista 16 vastasi eli vastausprosentti näin ollen on noin 50 %.

Palautekyselyssä väittämiä arvioitiin InTo-ohjelmassa kolmen kriteerin avulla, jotka olivat *halu yrittää*, *opiskelumenetelmien merkitys* ja *kurssin toteutuminen ja oma motivaatio* asteikolla 1-7. Tässä opinnäytetyössä käsittelen vain ensimmäisen kriteerin (halu yrittää) pohjalta annettuja vastauksia, koska sen antamat keskiarvot ovat oleellimmat tämän opinnäytetyön kannalta ja näin työn sisältö pysyy aiemmin määritetyssä viitekehysessä. Kyselyn vastaukset (Liite 2 ja 3) löytyvät liitteistä kokonaisuudessaan. Kyselyn tavoitteena on selvittää ISAT-kesäkoulun osallistujien yrittäjyysaikomuksia ja mielipiteitä vapaavalintaisesta yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen kurssikokonaisuudesta.

5.6 Ideasta liikeideaksi - kurssi

ISAT-kesäkoulu on Itä-Suomen ammattikorkeakoulujen yhteistyössä toteuttama kesäkoulu. Opiskelija voi valita kesäkoulun kurssitarjonnasta itselleen mieleisiä kursseja, joita suoritetaan kesän aikana. Vuonna 2013 ISAT-kesäkoulu toteutettiin Savonia- ja Karelia-ammattikorkeakoulujen kanssa. Vuonna 2014 mukaan on tullut myös Saimaan ammattikorkeakoulu (Karelia-ammattikorkeakoulu 2014).

ISAT-kesäkoulun kurssitarjonnassa on mukana yrittäjyyteen painottavia opintokokonaisuuksia. Vuonna 2013 niitä oli yhteensä kolme erilaista; ideasta liikeideaksi, liikeideasta liiketoimintasuunnitelmaksi ja liiketoimintasuunnitelmasta investointisuunnitelmaksi. Kolmen edellä mainitun kurssin tavoitteena oli antaa opiskelijalle valmiudet oman yrityksen perustamiseen.

Ideasta liikeideaksi – moduuli oli vuoden 2013 ISAT-kesäkoulun ensimmäinen opintokokonaisuus. Moduulin tavoitteena olivat seuraavat asiat (Laitinen ja Ukkola 2013, 1-8);

- Liiketoimintapotentiaalin tunnistaminen
- asiakastarpeiden määrittäminen
- liikeidean muotoilu sekä kehittäminen ja
- innovaatiotaidot ja idean suojaaminen.

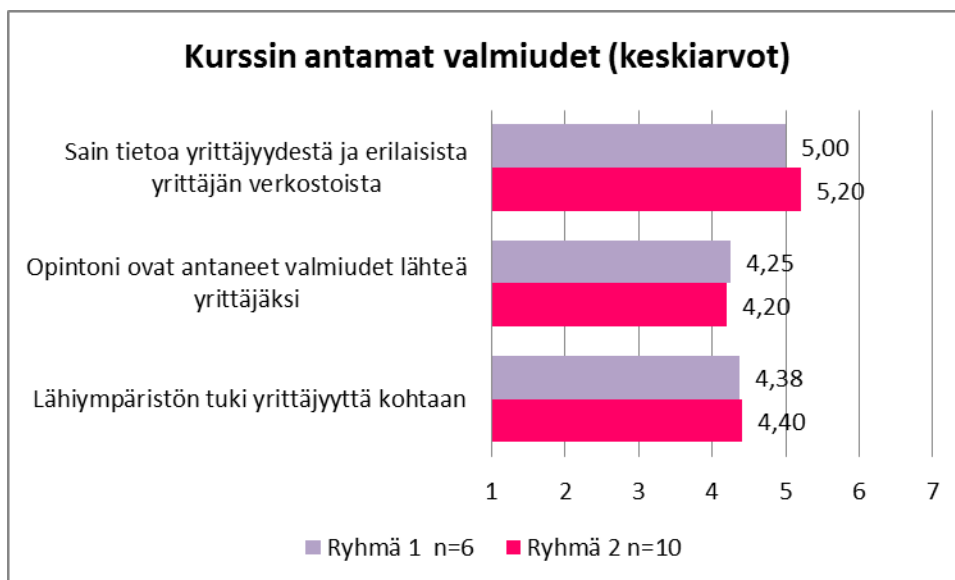
Moduulia markkinoitaessa opiskelijoita kannustettiin valitsemaan oma idea ennen moduulin alkua. Tällä tavoin minimoitiin niin sanottujen opintopiste-bongareiden määrää. Tavoitteessa onnistuttiin hyvin, koska lähes jokaisella osallistujalla oli työstettävä idea tiedossa heti kurssin alkuvaiheessa, lisäksi osallistujat vaikuttivat olevan aidosti kiinnostuneita ulkoisesta yrittäjyydestä. Toisin sanoen koko opintojakso kiteytyi oman idean ympärille. Omaa ideaa työstettiin itsenäisesti, mutta osa moduulin tehtävistä oli tiimityöskentelyä vaativia, jolloin opiskelijat pääsivät verkostoitumaan ja keräämään ideoita oman ideansa jalostamiseen. (Laitinen ja Ukkola 2013, 1-8.)

Ideasta liikeideaksi - kurssilla käytettiin blogiympäristöä, jossa opiskelijat olivat vuorovaikutuksessa keskenään. Joka viikko blogissa julkaistiin uusi liiketoimintaosaamiseen liittyvä aihekokonaisuus, josta synnytettiin vapaamuotoista keskustelua. Tarkoituksena oli, että blogiympäristö toimii ajatuksia herättävänä ”tiedonjakokenttänä”, jonne opiskelijat pystyvät palaamaan myöhemmin. (Laitinen ja Ukkola 2013, 1-8.)

5.6.1 Ideasta liikeideaksi – kurssin tulosten analysointi

Kurssin antamat valmiudet ja lähiympäristön tuki

Oheiseen kuvioon (kuvio 14) olen koonnut palkkikuviot kuvaamaan kurssin antamia valmiuksia kuvaavien vastausten keskiarvot. Molemmat ryhmät kokevat saaneensa tietoa yrittäjyydestä ja erilaisista yrittäjän verkostoista ideasta liikeideaksi -kurssilla. Tästä voidaan päätellä, että kurssi on merkittävä tiedonvälittäjä yrittäjyydestä ja yrittäjän verkostoista. Opiskelijat kokevat opintojensa antaneen valmiuksia yrittäjäksi ryhtymisessä. Myös opiskelumenetelmillä koetaan olevan merkitystä yrittäjyysasenteisiin. Mielenkiintoista on huomata, että ryhmä 1 pitää opiskelumenetelmien vaikutusta yrittäjyysasenteisiin merkittävämpänä kuin ryhmä 2. Vastaajat molemmista ryhmistä kokevat myös lähiympäristön tuen korkeaksi kun väittämää arvioidaan halu yrittää -kriteerin pohjalta. Lähiympäristön antama tuki on erittäin merkittävää yrittäjyysaikomusten kannalta.

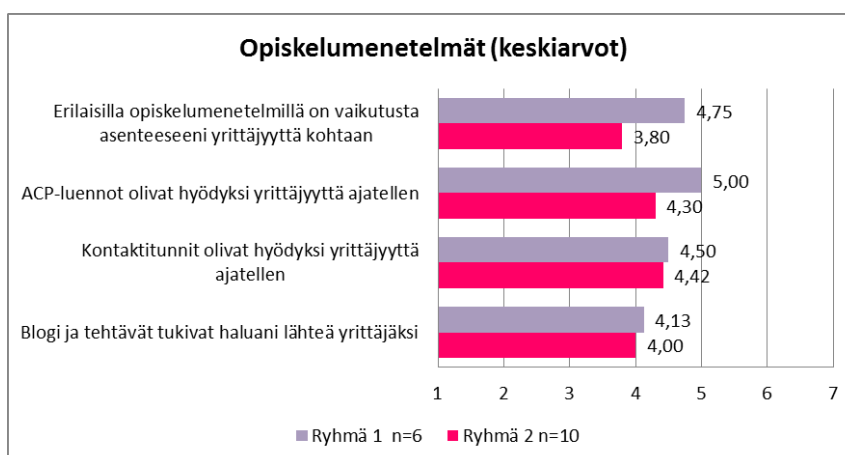

Kuvio 14. Ideasta liikeideaksi -kurssin antamat valmiudet

Opiskelumenetelmät

Oheiseen Kuvioon (kuvio 15) olen koonnut opiskelumenetelmien merkitystä mittaavien väittämistä saadut keskiarvot. Ideasta liikeideaksi -kurssin toteutuksessa painoalueena oli verkko-opiskelu. Tämä tarkoittaa sitä, ettei osallistujilla ollut läsnäolovelvoitetta keskiviikon kontaktitunneille. Näin ollen suuri osa kurssin osallistujista suoritti kurssin pääsääntöisesti verkossa, osittain myös maantieteellisten esteiden vuoksi, koska osallistujia oli myös Karelia-ammattikorkeakoulusta Joensuusta.

Molemmat ryhmät pitivät ACP -luentoja hyödyllisinä arvioitaessa väittämää halu yrittää -kriteeriin pohjautuen. Kontaktitunnit olivat molempien ryhmien mielestä myös hyödyllisiä. Ryhmä 2 mielestä kuitenkin kontaktitunnit olivat hieman hyödyllisempiä ACP -luntoihin verrattuna. Vastaajien mielestä myös blogi ja tehtävät tukivat halua lähteä yrittäjäksi. Välimatkat Itä-Suomen ammattikorkeakoulujen välillä on pitkät, joten verkko-opiskelu ja etäyhteyden hyödyntäminen on osa opiskelua ISAT-kesäkoulussa. Interaktiivisuus on nykyään työelämässä arkipäiväistä, joten verkko-opinnot ja etäyhteyden kautta käytävä vuorovaikutus antavat opiskelijoille varsin hyödyllisiä taitoja tulevaisuutta varten.

Kuvio 15. Ideasta liikeideaksi – kurssin opiskelumenetelmät

Konkreettiset toimet ja aikataulu

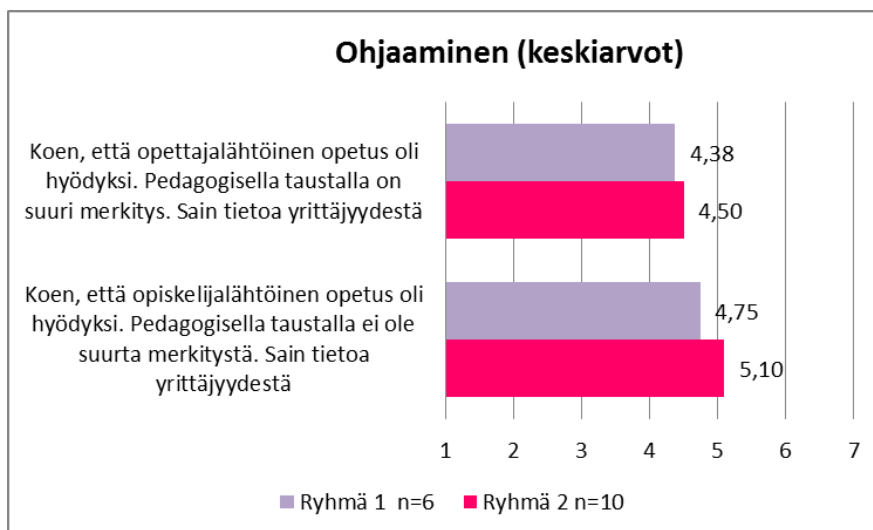
Kuvioon 16 olen koonnut konkreettisia toimia ja aikataulua kuvaavien väittämien vastausten keskiarvot. Vastaajien mielestä kurssin ajankohta tukee heidän valmiuksiaan lähteä yrittäjäksi jonkin verran. Kurssilla oli opiskelijoita eri kouluista ja aloilta, näin ollen myös heidän opintonsa olivat eri vaiheissa. Tästä syystä tarkkaa arvioita kurssin ajankohdan vaikutuksesta yrittäjävalmiuksiin ei voida sanoa. Vastaajat ovat tehneet myös konkreettisia toimia yritystoiminnan aloittamiseksi viimeisen vuoden aikana. Mielenkiintoista on huomata, että ryhmä 1:n keskiarvo on 4,5, kun taas ryhmä 2:n keskiarvo on vain 3,6 konkreettisten toimien osalta. Ryhmä 2:n vastaajilla kuitenkin on jo selkiintynyt idea. Tässä vaiheessa on syytä muistaa, että vastaaminen on tapahtunut InTo - ohjelman avulla, jossa vastaus annetaan laittamalla pallo vastauskenttään siihen kohtaan, mikä tuntuu parhaimmalta. Tästä syystä tulokset ovat suuntaa antavia.

Kuvio 16. Konkreettiset toimet ja kurssin ajankohtaisuus

Ohjaaminen

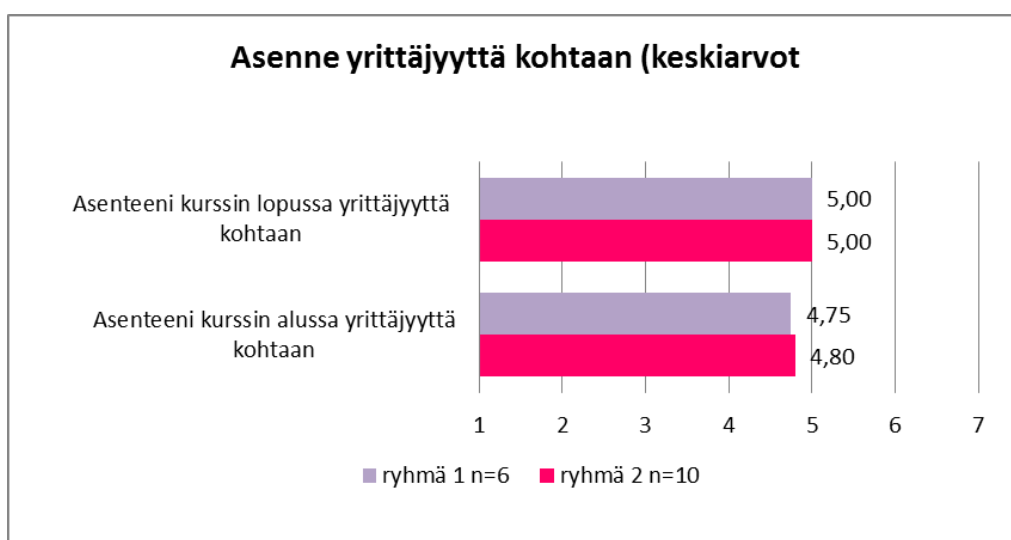
Ohjaajien pedagogisen taustan merkitystä arvioitaessa (kuvio 17) vastaajien antamat vastaukset muodostavat molemmissa väittämissä keskiarvo oli yli neljä. Opiskelijälähtöinen opetus kuitenkin arvioitiin hyödyllisemmäksi, eron ollessa kuitenkin erittäin pieni. Tästä voidaan päätellä, että opiskelija- ja opettajälähtöinen opetus ovat molemmat hyödyllisiä yrittäjä- ja liiketoimintaosaamisen opettamisen kannalta, mutta pedagoginen tausta opetuksessa ei ole välttämätön.

Kuvio 17. Ohjaaminen Ideasta liikeideaksi - kurssilla

Asenne yrittäjyyttä kohtaan

Opiskelijoiden asenne yrittäjyyttä kohtaan (kuvio 18) oli melko myönteinen heti kurssin alussa. Vastauksen perusteella opiskelijoiden asenne on muuttunut myönteisemmäksi kurssin loppua kohti hieman. Muutos on erittäin pieni, mikä selittyy kurssin intensiivisen toteutuksen vuoksi. Kestoltaan kurssi ei ollut kuin kuukauden mittainen, joten suurta asennemuutosta ei ollut odotettavissa.

Kuvio 18. Asenne yrittäjyyttä kohtaan (Ideasta liikeideaksi – kurssi)

5.6.2 Yhteenvedo Ideasta liikeideaksi – kurssin tuloksista

Tutkimustulosten mukaan Ideasta liikeideaksi -kurssin rooli yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen tiedon välittäjänä on merkittävä. Vastauksista ilmenee (kuvio 18), että vastaajien asenne yrittäjyyttä kohtaan on noussut hieman kurssin alkutilanteesta. Suurta muutosta asenteissa ei tapahtunut mikä selittyy varmasti sillä, että kyseessä oli kestoaltaan lyhyt opintokokonaisuus. Kurssin aikana osallistujat olivat erittäin motivoituneita yrittäjyyttä kohtaan, joka näkyi osallistujien asenteesta kurssia kohtaan.

yTiimin vastauksista poiketen verkko-opintojen ja kontaktituntien mielekkyyden välillä ei ollut suurta eroa, kun taas yTiimin vastauksissa verkko-opintoja (kuvio 5) ei pidetty lainkaan hyödyllisenä opiskelutapana. Uskon, että tämä ero selittyy opintokokonaisuuksien lähtökohdilla. Ideasta liikeideaksi – kurssin osallistujat ovat tienneet jo hakuvaiheessa, että opinnot tullaan kokonaan tai osittain suorittamaan verkossa. Tällöin voidaan olettaa, että hakijat mieltävät verkko-opinnot omalla kohdallaan hyödylliseksi tavaksi opiskella. Tämän hetkisen tiedon mukaan ainakin yksi Ideasta liikeideaksi – kurssin osallistujista on perustanut yrityksen.

Vastaajat kokevat erilaisilla opiskelumenetelmillä (kuvio 15) olevan vaikutusta yrittäjyysasenteisiin. Ryhmä 1 vastausten keskiarvo on 4,75 kun taas ryhmä 2 vastausten keskiarvo on 3,8. Erot näiden kahden ryhmän vastausten keskiarvojen välillä kertoo siitä, että opiskelumenetelmät vaikuttavat ehkä enemmän ryhmä 1 yrittäjyysasenteisiin, joilla ei vielä ole niin selkeää ideaa. Hypoteettisesti ajateltuna voidaan kuvitella, että mitä epävarmempi yksilö on omasta ideastaan, sitä helpommin opiskelumenetelmät - ja opiskeluympäristön yleinen ilmapiiri yrittäjyyttä kohtaan vaikuttavat motivaatioon kehittää ideaa kohti konkreettista yrittämistä.

6 POHDINTA

Tällä hetkellä Suomen yllä leijuu epävarmuuden ilmapiiri, joka vaikuttaa suomalaisiin kuluttajiin ja sitä kautta myös yrityksiin. Yritysten ja kuluttajien välistä suhdetta säätelee ”kysynnän ja tarjonnan laki”. Kysynnän ollessa suuri myös tarjontaa löytyy ja vastaavasti kysynnän hiipuesssa myös tarjonta vähenee. Kuluttajien ostokäyttäytyminen säätelee yrityksen toimintaa, kun taas ostokäyttäytymiseen vaikuttavat monet ulkoiset tekijät, kuten esimerkiksi maailmalla tapahtuvat kriisit. Suomessa on lisäksi mittava viranomaiskoneisto, toisin sanoen byrokratia säätelee Suomessa yritysten toimintaa paljon. Vaihtelevat käytännöt ja tulkinnat eri viranomaisten välillä tuottavat varsinkin pienille yrityksille suuria paineita selviää kuluttajaviraston teettämästä selvityksestä. (Mäkeläinen, L ja Määttä, K 2014, 11.)

Yrittäjyyskasvatuksen merkitys on noussut viimeisten vuosikymmenten aikana erittäin tärkeäksi osaksi koulutusjärjestelmää, mikä näkyy myös yrittäjyyskasvatusta käsittelevien julkaisujen ja tutkimuksien määrän kasvussa. Opiskelijat saavat valmiudet yrittäjämäiseen toimintaan jo koulussa. Ennen ammattikorkeakouluissa vallitsi ajatusmaailma siitä, että opiskelijat kouluttautuvat toisen palvelukseen asiantuntijatehtäviin. Vaikuttaako tämä vanhanaikainen ajatusmaailma vieläkin, jolloin opiskelijat eivät anna sijaa omalle luovuudelle toteuttaa itseään yrittäjänä? Asennemuutosta on kuitenkin havaittavissa eri yrittäjyyttä painottavien opintopolkujen myötä.

Tällä hetkellä Suomessa vallitsee erilaisten tutkimusten mukaan myönteinen asenne yrittäjyyttä kohtaan, mikä näkyy myös tässä opinnäytetyössä esitetyissä tutkimustuloksissa. Myönteinen asenne on yksi askel lähemmäs yrittäjyyttä, mutta se ei kuitenkaan riitä pitkällä tähtäimellä. Asennekasvatuksen lisäksi tarvitaan myös tekoja yritystoiminnan synnyttämiseksi. Mitä nämä teot sitten voivat olla Savonia-ammattikorkeakoulun näkökulmasta? Miten opiskelijat saadaan kiinnostumaan yrittäjyydestä niin, että uskallusta yrittäjäksi ryhtymiseen riittää heti opintojen jälkeen tai vähintään 10 vuoden sisällä valmistumisesta?

6.1 Tutkimuksissa ilmenneet kehittämistarpeet

Tulevaisuudessa yksi vaihtoehto olisi yTiimin kehittäminen yritysmäisempään suuntaan. Edellä olevat tutkimustulokset osittain kertovat siitä, että vastaajilta puuttuu kokemusta yrittämisestä konkreettisesti. yTiimissä on joskus puhuttu leikinomaisesti osuuskunnasta. Osuuskunnan avulla opiskelijat saavat kokemusta myös konkreettisesti yrityksen pyörittämisestä, kuten esimerkiksi rahaliikenteen hoitamisesta ja yritystoiminnan riskeistä. Tällä hetkellä kaikki yTiimin varat kulkevat Savonia-ammattikorkeakoulun taloushallinnon läpi. Osuuskunnan avulla opiskelijat pääsevät kokeilemaan yrittäjyyttä pienellä riskillä, mutta kuitenkin todellisella riskillä. Tämän kehitysehdotuksen varjopuolia ovat sen raskas rakenne, joka vaatii erityisiä resursseja myös henkilöstön puolelta sekä mittavia muutoksia opetussuunnitelmiin.

Tietoutta yrittäjyyttä painottavista opintokokonaisuuksista pitää lisätä eri koulutusaloilla. Tällä hetkellä yrittäjyysopinnot ovat integroitu onnistuneesti liiketalouden koulutusohjelmaan. Myös matkailu- ja ravitsemisalalla sekä muotoilun koulutusohjelmassa yrittäjyysopintoja on tarjolla. Tietoutta yrittäjyyttä painottavista opintokokonaisuuksista voidaan lisätä muun muassa siten, että eri alojen opetushenkilökunnalle tiedotetaan edellä mainituista kokonaisuuksista, jolloin he voivat kertoa asiasta eteenpäin yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille. Edellä mainittu järjestely edellyttää, että opettajilla on valmiuksia havainnoida ja tunnistaa potentiaaliset yrittäjyydestä ja yrittäjän urasta kiinnostuneet. Lisäksi yhteistyötä muiden ammattikorkeakoulujen kanssa tulisi lisätä. Yhteistyön avulla opiskelijat pääsevät verkostoitumaan ja toteuttamaan monialaisempia projekteja yhdessä, hyvänä esimerkkinä koulujen välisestä yhteistyöstä on ISAT-kesäkoulu. Myös aktiivinen yhteistyö alueen yritysten, yhteisöjen ja kaupungin päättäjien kanssa edesauttaa myönteisen yrittäjyysilmapiirin ylläpitämistä. Yhteistyön avulla alueen elinkeinoelämä tulee opiskelijoille tutuksi jo heti opiskelujen aikana, jonka jälkeen ihanne tilanteessa opiskelija perustaa oman yrityksen tutulle alueelle.

yTiimi ja Ideasta liikeideaksi – kurssi ovat luonteeltaan hyvin erilaisia. yTiimissä painotetaan sisäistä yrittäjyyttä kun taas ideasta liikeideaksi – kurssilla tavoitteena on ulkoinen yrittäjyys, eli oman yrityksen perustaminen. Roolini molempien tutkimusryhmien parissa mahdollisti ympäristön havainnoinnin. Molemmissa ryhmissä havaitsin yhden selkeän yhtäläisyyden mikä liittyy yrittäjyyskasvatuksen ilmenemiseen eri koulutusaloilla. Vastaajien kertomusten mukaan yrittäjyyskasvatus näkyy eri koulutusaloilla hyvin eri tavalla, joillakin koulutusaloilla yrittäjyys tai yrittäjyysopinnot eivät näy juuri ollenkaan. Tätä havaintoa tukevat myös tutkimustulokset osittain. Suomen talouden kannalta on erittäin tärkeää, että myönteinen asennoituminen yrittäjyyttä kohtaan tapahtuu jo opintojen aikana. Asennekasvatuksen kannalta on erittäin tärkeää, että opettajien toiminta tukee myönteistä asennetta yrittäjyyttä kohtaan.

6.2 Opinnäytetyöprosessin aikana Savoniassa tapahtuneet muutokset

Opinnäytetyöprosessini aikana Savonia-ammattikorkeakoulu on muuttanut liiketalouden alalla opetusta yrittäjyyttä painottavampaan suuntaan. Lisäksi yrittäjyyttä painottavien opintokokonaisuuksien välille on syntynyt selkeä raja sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden painotuksesta. Aiemmin raja oli hyvin epämääräinen, koska yTiimi oli ainoa yrittäjyyttä painottava virallinen opintokokonaisuus alakohtaisten yrittäjyyskurssien lisäksi. Nykyään Savonialla on käytössä liiketalouden alalla selkeät suuntautumisvaihtoehdot, joista yksi on yrittäjäksi suuntautuminen. Ensimmäisenä vuotena kaikki liiketalouden opiskelijat harjoittelevat perusasioita yrittämisestä Oivalla-oppimisympäristön avulla. Oivalla-oppimisympäristö perustuu Kykyläakso-virtuaalimaailmaan, joka on toiminut Tampereen ammattikorkeakoulussa jo monta vuotta. Opiskelijat perustavat harjoitusyrityksiä Oivalla-kaupunkiin, joka muistuttaa asukasluvultaan ja yritysten määrältään paljon Kuopiota. Oivalla-oppimisympäristön avulla opiskelijat saavat kokemusta yrityksen perustamisesta ja lopettamisesta. Yrittämiseen Oivalla-kaupungissa ei sisälly aitoa riskiä, koska kaikki tapahtuu oppimisympäristössä. (SS 2014-03-27.) Kun suuntautuminen tulee ajankohtaiseksi halukkaat yrittäjä-suuntautumisvaihtoehdosta kiinnostuneet hakevat yTiimiin. Liiketalouden puolelta valitaan 12 osallistujaa. Liiketalouden yrittäjä-suuntautumisvaihtoehto muodostuu yTiimi- ja yPolku-opinnoista. Heille, jotka eivät tule valituksi

yTiimiin on kuitenkin mahdollisuus suorittaa yPolku-opintoja jonkun toisen suuntautumisvaihtoehdon rinnalla. (Jääskeläinen, 2014-11-05.) Myös aiemmin esitettyihin yTiimin moduuleihin on tullut muutoksia. Muutosten tavoitteena on selkeyttää yTiimissä opiskeltavien asiakokonaisuuksien rakennetta, jotta yrittäjä-suuntautumisvaihtoehdosta saadaan virtaviivainen. Nykyään yTiimin opetus painottaa selkeämmin sisäistä yrittäjyyttä ja omien asenteiden ja intentioiden tunnistamista sekä innovaatiotaitojen hyödyntämistä, kun ennen opetus tasapainotteli sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden asiakonteksteissa painottuen enemmän kuitenkin sisäiseen yrittäjyyteen. Tällöin ulkoisen yrittäjyyden ulottuvuudet jäivät pintapuolisiksi.

yPolku-opinnot ovat suunnattu kaikille opiskelijoille alasta riippumatta, joilla on halu perustaa oma yritys. yPolku-opintojen avulla opiskelija saa tukea asiantuntijoilta oman yrityksen perustamisessa. (Kiuru, 2014-11-02.) Aiemmin opiskelija on voinut hakea taloudellista tukea Savonialta oman liikeidean kehittämiseen. Varsinainen kehitystyö on tapahtunut opiskelijan vapaa-ajalla, eikä sitä ole voitu sulauttaa osaksi opintoja. Nykyinen yPolku on saanut alkunsa edellä mainitusta epäkohdasta, kun on haluttu opiskelijoiden hyötyvän oman liikeidean kehittämisestä myös ammatillisessa merkityksessä. Näin ollen se on sulautettu osaksi opintoja. yPolku-opinnot koostuvat kolmesta eri moduulista, jotka ovat seuraavanlaiset. (Kiuru, 2014-11-02):

- Ideasta liiketoimintakonseptiksi
- Arvolupauksen luominen
- ja asiakastestaus.

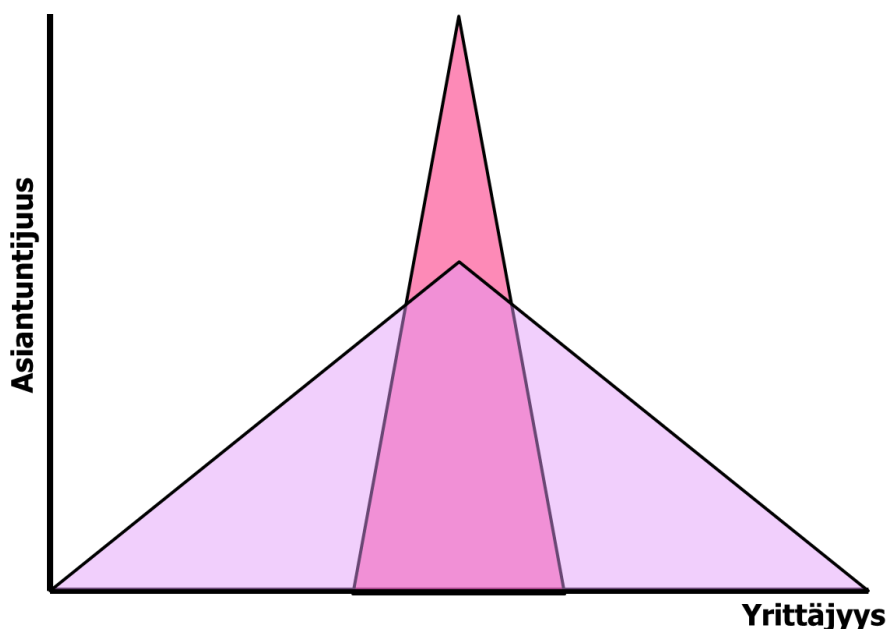
yPolku-opintojen tarkoituksena on luoda opiskelijalle edellytykset ja mahdollisuus kehittää omaa ideoitua muiden opintojen aikana asiantuntijoiden avustuksella. Opinnot ovat itsenäistä, mutta tuettua toimintaa. Tavoitteena on, että opintojen jälkeen opiskelijalla on testattu konsepti valmiina käytäntöön. (Kiuru, 2014-11-02.) yPolku tuo verkostot opiskelijan saataville. Edellä mainitut uudistukset ovat erittäin tervetulleita yrittäjyyskasvatuksen kannalta. ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen kurssikokonaisuudet ovat lähes samanlaiset kuin yPolku-opinnot. Huomattava ero on kuitenkin toteutuksessa, sillä ISAT-kesäkoulussa kurssit toteutetaan kesän aikana, jolloin opiskelu on intensiivisempää.

Mielestäni Savonia-ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmien suunta yrittäjyyden edistämässä on hyvä ja edellä mainitut uudistukset tukevat myös tämän opinnäytetyön tutkimustuloksissa esille tulleita kehittämistarpeita sekä Opetusministeriön määrittelemiä tavoitteita yrittäjyyskasvatuksen suhteen. Savonia-ammattikorkeakoulun tulee kehittää toimintaansa yrittäjyyden edistäjänä nimenomaan monialaisessa ympäristössä, koska monialaisuus on merkittävä voimavara ja kilpailuetu kilpailtaessa muiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Ennen kaikkea yrittäjyyskasvatusta kehittäessä on otettava opiskelijoiden mielipide huomioon, koska suunnitelmat vaativat toteutuakseen innostusta ja motivaatiota. yPolku – opintojen kehittämisessä ei ole huomioitu opiskelijoiden mielipiteitä vaan kehittäminen on perustunut opetushenkilöstön havaitsemiin epäkohtiin. Näin ollen tässä opinnäytetyössä esitetyt tulokset ovat varmasti hyödyllisiä yPolku – opintojen kehittämisen kannalta opiskelijoiden näkökulmasta.

yTiimissä vastaajat toivovat yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyysopintoja myös yTiimin ulkopuolelle. yPolku-opinnot mahdollistavat edellä mainitun, jolloin yrittäjyysopintoja on tarjolla kaikille aiheesta kiinnostuneille opiskelijoille. Aiemmin esitetyissä yTiimin tutkimustuloksissa ilmeni, että vastaajat koivat koulun kannustavan yrittäjyyteen, mutta koulun antamaa tukea kuvaavan väittämän keskiarvo oli alhaisempi. Luultavasti Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatusta kehittävien uudistus-toimenpiteiden myötä myös tukea kuvaavan väittämän keskiarvo olisi suurempi, mikäli kysely toteutettaisiin uudestaan.

Savonia-ammattikorkeakoulu on määritellyt strategiaansa yrittäjyysopintojen lisäämisen ja monipuolistamisen vuosina 2013 – 2016. Tavoitteena on luoda kannustava ilmapiiri, joka luo valmiudet yrittäjän uralle sekä yritysten kasvulle ja innovaatioiden syntymiselle. Tällä hetkellä strategian mukaan ammattikorkeakouluissa vallitsee yleisesti myönteinen ilmapiiri yrittäjyyttä kohtaan. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2013, 4.)

Ihmisten teoilla ja asenteilla on vaikutusta siihen miten strategia toteutuu. Aiemmin tutkimustuloksissa ilmeni, että yTiimiläiset toivovat yhtenäistä yrittäjyyskasvatusta kaikille koulutusaloille. Se miksi vastaajat koivat yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjämäisen ilmapiirin olevan epätasapainossa voi joutua eri koulutusaloilla vallitsevasta asenteesta yrittäjyyttä kohtaan. Savonia-ammattikorkeakoulun tavoitteena on selkeästi olla yrittäjyysmyönteinen oppilaitos. Tavoitteen saavuttaminen vaatii asennemuutosta niin opettajilta kuin opiskelijoilta. Pahimmassa tapauksessa opetushenkilöstö ja opiskelijat voivat kokea yrittäjyyden uravaihtoehtona erittäin negatiiviseksi. Savonia-ammattikorkeakoulussa on tällä hetkellä menossa murrosvaihe, jossa pyritään karistamaan vanhaa ajatusmallia pelkästä asiantuntijuudesta pois. Selvyyden vuoksi olen laatinut kuvion 19 kuvaamaan vanhaa ja uutta ajatusmallia. Uuden yrittäjyyttä tukevan ajatusmallin perustana on, että opiskelija hankkii itselleen laajan ammatillisen osaamisen, jotka luovat edellytykset yrittäjän uralle. Vanhassa ajatusmallissa asiantuntijuus on keskiössä, jolloin opiskelijan ammatillinen osaaminen kulminoituu kapealle alalle.

Kuvio 19. Vertikaalinen asiantuntijuus ja horisontaalinen yrittäjyys

6.3 Oppiminen prosessin aikana

Aloitin opinnäytetyöprosessin kesällä 2013 eli noin puolitoista vuotta sitten. Prosessi on ollut pitkä, mutta samalla erittäin opettavainen kokemus. Tässä pohdintaosiossa pyrin selvittämään lukijalle prosessin kulkua. Kun aloitin opinnäytetyöprosessin, tavoitteena oli selvittää pelkästään ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen kurssikokonaisuuksien osallistujien yrittäjyysaiko- muksia, mutta suunnitelmat muuttuivat matkan varrella. Halusin tutkia myös vuoden 2012 yTiimin yrittäjyysasenteita, koska olenhan itsekkin joskus ollut yTiimiläinen. Minulle yrittäjyys on ollut pienes- tä asti potentiaalinen uravaihtoehto, mutta silti jokin on jarruttanut minua yrittäjyysunelman toteut- tamisessa. Luonteeltani olen ihminen, joka käyttää päätöksen teon tukena myös muiden näkemyksiä ja kokemuksia. Siispä opinnäytetyöaiheeni tarjosi minulle parhaan mahdollisen tilaisuuden selvittää myös muiden mielipiteitä yrittäjyydestä ja Savonia-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksesta.

Teoriaa lukiessani yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta huomasin kuinka suppea aiempi näke- mykseni on ollut edellä mainituista, vaikka olenkin opiskellut liiketaloutta jo pitkään. Aloitin teorian lukemisen heti vuoden 2013 kesällä. Samana kesänä toteutin myös kyselyn Ideasta liikeideaksi – kurssin osallistujille. Tulosten saaminen venyi pitkälle syksyyn mikä aiheutti hieman epätoivoa sekä lannistumista ja sai minut miettimään aiheittani uudesta näkökulmasta. Tässä vaiheessa mukaan tuli yTiimi.

Lokakuussa 2013 aloin luonnostella yTiimille toteutettavaa kyselyä, samalla etsien teoriaa opinnäyte- työni tueksi. Vuoden 2013 talvi meni oikeastaan pitkälti vain pohjustaessa aiheittani, koska muut opinnot verottivat aikaani. Varsinaisen kyselyn yTiimille toteutin keväällä 2014. Vuoden 2014 kevät kului muiden opintojen parissa ja varsinaisen opinnäytetyön kirjoittamisprosessin aloitin kesällä 2014, johon mennessä olin haalinut itselleni jo ison lähdekokoelman, jonka pohjalta aloitin kirjoitta- misen. Yksi lähteisiin liittyvä ongelma oli niiden saatavuus. Läheskään kaikkia lähteitä ei ollut saata- vissa Kuopion alueen kirjastoista.

Mielestäni kyselyiden laatiminen on erittäin haastavaa, koska varsinkin väittämien kohdalla tulkinnan vara on suuri. Vastaja on voinut ymmärtää väittämän perusidean aivan eri tavalla kuin minä. Myös InTo-ohjelma toi haastetta siinä mielessä, että kyselyyn vastaaminen ei ole kovinkaan käyttäjäystä- vällistä. InTo-ohjelmasta saatuja tuloksiakin oli erittäin vaikea analysoida, koska ohjelma oli luonut niistä taulukot, joiden tarkempaan tulkitsemiseen tarvitsee jo laajempaa ymmärrystä tilastotieteistä.

Prosessin aikana opin kuinka tärkeää aikatauluttaminen ja suunnitelmissa pysyminen on. Omalla kohdallani aikataulu ja myös suunnitelmissa pysyminen muuttuivat matkan varrella. Toisaalta pitkä prosessi mahdollisti ympäristön havainnoin. Tällä tarkoitan sitä, että pystyin tarkkailemaan ympäris- töäni ja tunnistamaan ISAT-kurssin ja yTiimin toiminnassa erilaisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, mitkä helpottivat aiheesta kirjoittamista. Opinnäytetyöprosessin aikana huomasin myös sen, kuinka vaikeaa on keskittyä moneen asiaan yhtä aikaa. Keväällä opinnäytetyön rinnalla oli muita velvolli- suuksia, joten työ ei edennyt puutteellisen ajan vuoksi. Nyt syksyllä olen saanut erittäin paljon aikai-

seksi, koska olen voinut keskittyä työhöni kokopäiväisesti. Kokonaisuudessa opinnäytetyöprosessi on ollut erittäin opettavainen ja uskon hyötyväni siitä myös tulevaisuudessa.

Yrittäjyyskasvatus on tutkimuskohteena erittäin laaja ja mielenkiintoinen, jonka takia se tarjoaa monta opinnäytetyöaihetta. Tulevaisuudessa yTiimiä ja ISAT-kesäkoulun yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen opintokokonaisuuksia sekä yPolku-opintoja voisi tarkastella laajemmassa mittakaavassa useamman vuoden ajalta sekä tutkia niiden merkitystä yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen tiedonvälittäjänä, jotta yrittäjyyskasvatusta voidaan tulevaisuudessa kehittää. Yksi vaihtoehto on luoda yhtenäinen mittaristo, jonka avulla yrittäjyyskasvatuksen merkittävyyttä voidaan mitata ja kehittää Savonia-ammattikorkeakoulussa.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- AALTONEN, Katri 2012. Pedagogisesti ajatteleva asiantuntija. Julkaisussa KOTILA, Hannu ja MÄKI, Kimmo (toim.) Ammattikorkeakoulu pedagogiikka 2. Helsinki: Edita, 13 - 25.
- CHIU, Richard 2012. Entrepreneurship education in the Nordic countries: Strategy implementation and good practices. [verkkojulkaisu] Nordic Innovation Publication 2012:24 [viitattu 2014-10-11.] Saatavissa: http://www.nordicinnovation.org/Global/_Publications/Reports/2013/Entrepreneurship_Education_in_Nordics_web.pdf
- DUNDERFELT, Tony 2008. Intuitio: Sisäinen viisaus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- EUROOPAN KOMISSIO 2012. Lehdistötiedote [verkkojulkaisu]. Euroopan komission julkaisu. [viitattu 2014-10-10.] Saatavissa: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_fi.htm?locale=en
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_fi.htm?locale=en
- EUROOPAN KOMISSIO 2013. Entrepreneurship education: A Guide for business. [verkkojulkaisu]. Euroopan komission julkaisu. [viitattu 2014-10-14.] Saatavissa: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/entredu-manual-fv_en.pdf
- EUROOPAN PARLAMENTTI JA NEUVOSTO, 2006-12-30. [verkkojulkaisu] Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista. [viitattu 2014-10-23.] Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:fi:PDF>
- HEINONEN, Jarna ja VENTO-VIERIKKO, Irma 2002. Sisäinen yrittäjyys - uskalla, muutu, menesty. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko, SAJAVAARA, Paula. 2006. Tutki ja Kirjoita. 12.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- ISSAKAINEN, Kari-Pekka. Itse tekemällä oppii parhaiten. Savon Sanomat. Torstai 27.3.2014 [verkoartikkeli] [viitattu 2014-10-10] Saatavissa: <http://www.savonsanomat.fi/uutiset/talous/itse-tekemalla-oppii-parhaiten/1791247>
- JANTUNEN, Heikki. Työpaikkojen, osaamisen ja varallisuuden haaskausta – Suomessa valtava pula yritysten jatkajista. Torstai 9.10.2014. Verkkouutiset. [verkoartikkeli] [viitattu 2014-10-18.] Saatavissa: <http://www.verkkouutiset.fi/talous/yrittajat%20yrityskauppa-26595>
- JÄÄSKELÄINEN, Jari-Pekka 2009. yTiimi, uudenlainen yrittämiseen keskittyvä suuntautumisvaihtoehto. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämishankeraportti. [viitattu 2014-05-29..] Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201003235872>
- JÄÄSKELÄINEN, Jari-Pekka 2014-11-05. Lehtori. [Suullinen tiedonanto.] Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.
- KANSIKAS, Juha. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2014. ISAT – KESÄKOULU 2014. [verkkoaineisto]. Karelia-ammattikorkeakoulun verkkosivut. [viitattu 2014-08-14.] Saatavissa: <http://www.karelia.fi/fi/koulutusta/682-isat-kesakoulu-2014>
- KIURU, Risto 2014-11-04. Lehtori. [Suullinen tiedonanto.] Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.
- LAITINEN, Matti ja UKKOLA, Johanna 2013. ISAT-kesäkoulu 2013. Savonia-ammattikorkeakoulu. Muu raportti. [viitattu 2014-10-10.] Saatavissa: webd.savonia.fi/home/ksgroma/ISAT.docx
- LAKI AMMATTIKORKEAKOULUISTA. L 2003/351. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 2014-10-22.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>
- LIUKKONEN, Jarmo, JAAKKOLA, Timo ja KATAJA Jukka 2006. Taitolajina työ: Johtaminen ja sisäinen motivaatio. Helsinki: Edita Prima Oy.

MATIKKA, Leena 2013. Flow: Anna mennä ja onnistu. Jyväskylä: Docendo Oy.

MÄKELÄINEN, Laura ja MÄÄTTÄ, Kalle 2014. Viranomaiskäytännön yhtenäisyys ja kilpailun edistäminen [verkkojulkaisu] [viitattu 2014-09-26.] Saatavissa: <http://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2014/kkv-selvityksia-1-2014.pdf>

OPETUSMINISTERIÖ 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. [verkkojulkaisu] Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. [viitattu 2014-09-29.] Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf>

OPINKIRJO 2011. Sisäistä, ulkoista ja omaehtoista yrittäjyyttä [verkkoaineisto]. [viitattu 2014-08-11.] Saatavissa: http://www.opinkirjo.fi/fi/opettajat_ja_ohjaajat/yrittajyyskasvatus/tavoitteet/sisaista_ja_ulkoista_yrittajyytta

PIIRONEN, Pekka. 2012. Epävarmuuden Talous. Helsinki: Tutkijaliitto

RÖMER-PAAKKANEN, Tarja 2006. Opettajien yrittäjyyden jatko-opinnot Jyväskylän Yliopistossa: Yrittäjyyden säteilyttäminen kaikkeen opetukseen ammattikorkeakoulussa ja toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Julkaisussa: KYRÖ, Paula ja RIPATTI, Anna (toim.) Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, 184-206.

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2013 [verkkojulkaisu] Savonian strategia 2013–2016. [viitattu 2014-11-02] Saatavissa: http://portal.savonia.fi/amk/sites/default/files/pdf/tutustu_savoniaan/Savonia%20Strategia%202013-2016-hyv%C3%A4ksyty.pdf

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2014a, [verkkoaineisto] Savonia-ammattikorkeakoulun verkkosivut. [viitattu 2014-08-15] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan>

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2014b [verkkoaineisto] Savonia-ammattikorkeakoulun verkkosivut. [viitattu 2014-09-28] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KK&krtid=245&tab=6&krtid2=18252>

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2014c [verkkoaineisto] Savonia-ammattikorkeakoulun verkkosivut. [viitattu 2014-09-28] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KK&krtid=245&tab=6&krtid2=18253>

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2014d [verkkoaineisto] Savonia-ammattikorkeakoulun verkkosivut. [viitattu 2014-09-28] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KK&krtid=245&tab=6&krtid2=18255>

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2014e [verkkoaineisto] Savonia-ammattikorkeakoulun verkkosivut. [viitattu 2014-08-15] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/palvelut-yrityksille/yritysten-toimeksiannot/ytiimi-palveluksessasi>

Savonia-ammattikorkeakoulu, TKI. 2013. Asiantuntijan Opas: InTo-Käsikirja, Osallistavan päätöksen tuki. Esite. Sijainti: Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu. Opistotien kampus.

SEIKKULA-LEINO, Jaana 2009. Kumppanuusmalli vahvistamassa aikoja yrittäjyyskasvatukseen. Julkaisussa: KANSIKAS, Juha, KYRÖ, Paula, SEIKKULA-LEINO, Jaana ja RÖMER-PAAKKANEN, Tarja (toim.) Yrittäjyyskasvatuksen muotoutuva maisema – Yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Taloustieteiden tiedekunta, 50–64.

SUOMEN AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖ SAK RY 2014. Irtisanomisista, lomautuksista ja yt-neuvotteluista 2014 [verkkojulkaisu] [viitattu 2014-09-24.] Saatavissa: <http://www.sak.fi/aineistot/tilastot/yt-ja-irtisanomistilastot/irtisanomisista-lomautuksia-ja-yt-neuvotteluista-2014-2014-08-05>

- SUOMEN UUSYRITYSKESKUKSET RY 2014a, 2014-09-01[Lehdistötiedote]. [viitattu 2014-09-24.] Saatavissa: <http://www.epressi.com/media/userfiles/15062/1409549334/suomen-uusyrityskeskukset-ry-lehdistotiedote-1-9-2014.pdf>
- SUOMEN UUSYRITYSKESKUKSET RY 2014b, [verkkoaineisto] Suomen Uusyrityskeskus ry:n verkkosivut. [viitattu 2014-09-24.] Saatavissa: <http://www.uusyrityskeskus.fi/etusivu>
- SUOMEN YRITTÄJÄ RY:N KOTISIVUT [viitattu 2014-10-14.] Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/>
- TONTTILA, Kirsti 2010. Yrittäjyyden arvottaminen akateemisten nuorten argumentoinnissa. Helsingin Yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos Väitöstyö. [viitattu 2014-09-27.] Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23388/yrittajy.pdf?sequence=2>
- TYÖ JA ELINKEINOMINISTERIÖ KESTÄVÄÄ KASVUA JA TYÖTÄ 2014 – 2020, SUOMEN RAKENNERAHASTO-OHJELMA 2014. [verkkojulkaisu] [viitattu 2014-09-17.] Saatavissa: http://www.tem.fi/files/39594/Komissioon_RR2014_VN_lopullinen_23.1.2014b.pdf
- VESTERINEN, Paula. Projektityön imu haastaa ammattikorkeakoulut opetuksen uudistamiseen [verkkojulkaisu] [viitattu 2014-09-27.] Saatavissa: http://elearn.ncp.fi/materiaali/epeda/artikkelit/projekti_pvesterinen.pdf
- YRITTÄJÄ.NET 2013. Omaehtoinen yrittäjyys. [verkkoaineisto] [viitattu 2014-09-30.] Saatavissa: <http://xn--yrittj-fuab.net/omaehtoinen-yrittajyys/>
- YRITYSKYLÄN KOTISIVUT [viitattu 2014-09-30.] Saatavissa: <http://yrityskyla.fi/wordpress/>
- YVI, Yvistä energiaa yrittäjyyskasvatukseen 2012. Intentio. [verkkoaineisto] [viitattu 2014-09-23]. Saatavissa: <http://www.yvi.fi/fi/sanakirja/238-intentio-intention>

LIITE 1: yTiimin kyselylomake

*Kysely yTiimi-opinnoista ja yrittäjyysasenteista***1. Koulutusala ***

Valitse oma koulutusalasi.

- Liiketalouden ala
- Tekniikan ala
- Matkailu- ja ravitsemisala
- Kuopion Muotoiluakatemia
- Sosiaali- ja terveysala
- Musiikki ja tanssi

2. Asenteeni yTiimin alussa yrittäjyyttä kohtaan *

1 2 3 4 5

Negatiivinen Erittäin positiivinen**7 yTiimi-opinnot****3. Lähiopetustunneista oli hyötyä yrittäjyyttä ajatellen ***

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**4. Projektit olivat hyödyksi yrittäjyyttä ajatellen ***

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**5. Yrittäjien vierailut olivat hyödyllisiä ***

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**6. yTiimin valmentajat ovat olleet asiantuntijoita ***

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

7. yTiimi tukee valmiuksiani lähteä yrittäjäksi *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

8. Koen, että olen oppinut uusia asioita yrittäjyydestä ja liiketoiminnasta *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

9. Ohjaajan pedagogisella taustalla on merkitystä *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

10. Aika riitti hyvin projektien tekemiseen *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

11. Yhteistyö yrittäjien kanssa on sujunut hyvin *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

12. Sain tietoa yrittäjyydestä ja erilaisista yrittäjän verkostoista *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

13. Mielestäni yTiimi on toiminut hyvin *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○ ○ ○ ○ ○ Täysin samaa mieltä

14. Vapaa sana yTiimi-opintoihin liittyen

8 Yrittäjyysasenteet

15. Onko lähipiirissäsi yrittäjiä? *

Lähipiiri= vanhemmat, sisarukset, isovanhemmat, puoliso,

Kyllä

Ei

16. Olen kiinnostunut yrittäjyydestä uravaihtoehtona *

1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin paljon

17. Aion ryhtyä yrittäjäksi 10 vuoden sisällä *

Kyllä

En

En osaa sanoa

18. Saan lähipiiriltäni tukea, jos ryhdyn yrittäjäksi *

1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin paljon

19. Saan tukea koululta, jos ryhdyn yrittäjäksi *

1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin paljon

20. Koulu kannustaa yrittäjyyteen *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan Erittäin paljon

21. Kouluni opettajat ovat kannustavia yrittäjyyttä kohtaan *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan Erittäin paljon

22. Oletko tehnyt konkreettisia toimia yritystoiminnan aloittamiseksi viimeisen vuoden aikana? *

Konkreettisilla toimilla tarkoitetaan esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman kirjoittamista, erilaisten tukiverkostojen kartoittamista ym.

Kyllä, millaisia? _____

En

23. Opiskeluympäristöllä on vaikutusta motivaatioon *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan Erittäin paljon

24. Kuinka paljon muiden yrittäjäesimerkeillä on vaikutusta sinun yrittäjyysasenteisiin? *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan ○ ○ ○ ○ ○ Erittäin paljon

25. Mitkä seuraavista motivoivat yrittäjäksi ryhtymisessä? *

Valitse neljä vaihtoehtoa.

- Vapaus
- Vastuu
- Rikastuminen
- Yhteiskunnallinen vastuu
- Haasteellisuus
- Mahdollisuus
- Vallan käyttö

26. Mikä seuraavista on paras tapa oppia? *

- Luokkaopetus / luennot
- Monialaiset projektit
- Verkko-opinnot
- Keskustelut ja vuorovaikutustilanteet/ ”vertaisopetus”

27. Asenteeni yTiimin lopussa yrittäjyyttä kohtaan *

1 2 3 4 5

Negatiivinen ○ ○ ○ ○ ○ Erittäin positiivinen

28. Vapaa sana yrittäjyysasenteisiin liittyen

Tähän voit kirjoittaa mielipiteesi yTiimistä tai koulusi yrittäjyyskasvatuksesta yleisesti.

29. Pitäisikö koulun yrittäjyyskasvatusta kehittää? *

Ei

Kyllä, miten?

LIITE 2: Ideasta liikeideaksi - kurssin vastaukset kokonaisuudessaan (ryhmä1)

Väittäjä	N=vastaajien määrä	*halu yrittää	**opiskelumenetelmien merkitys	***kurssin toteutuminen ja oma motivaatio
Asenteeni kurssin alussa *yrittäjyyttä kohtaan /**opiskelumenetelmiä kohtaan /***toteutusta kohtaan	6	4,80	5,00	4,70
Lähiympäristön *tuki yrittäjyyttä kohtaan /opiskelumenetelmiä kohtaan /***toteutusta kohtaan	6	4,40	4,30	4,50
Opintoni *ovat antaneet valmiudet lähteä yrittäjäksi/ **kokeilla uusia opiskelumenetelmiä /***kokeilla uusia toteutustapoja	6	4,30	4,30	4,20
Blogi ja tehtävät *tukivat haluani lähteä yrittäjäksi/ **olivat erilaisia menetelmiä oppia/***olivat helppoja toteuttaa	6	4,10	4,60	4,30
Kontaktitunnit *olivat hyödyksi yrittäjyyttä ajatellen/ **auttoivat oppimisessa /***toteutuivat hyvin	6	4,50	5,40	5,20
ACP-luennot *olivat hyödyksi yrittäjyyttä ajatellen/ **auttoivat oppimisessa /***toteutuivat hyvin	6	5,00	4,60	4,80
Koen, että opiskelijälähtöinen opetus oli hyödyksi. Pedagogisella taustalla ei ole suurta merkitystä. *Sain tietoa yrittäjyydestä/**oli erilainen menetelmä oppia/***onnistui hyvin	6	4,75	4,57	4,67
Koen, että opettajälähtöinen opetus oli hyödyksi. Pedagogisella taustalla on suuri merkitys. *Sain tietoa yrittäjyydestä/**oli erilainen menetelmä oppia/***onnistui hyvin	6	4,40	4,60	4,80
*Aikataulu tukee valmiuksiani lähteä yrittäjäksi/ **Kurssi tukee aiempia opintojani/***Aika riitti hyvin tehtävien tekemiseen ja asioiden sisäistämiseen	6	4,30	4,00	4,20
Erilaisilla opiskelumenetelmillä on vaikutusta asenteeseeni *yrittäjyyttä kohtaan/ **opiskelua kohtaan/ ***toteutusta kohtaan	6	4,80	4,70	4,20
Sain tietoa *yrittäjyydestä ja erilaisista yrittäjän verkostoista/ **Sain tietoa eri opiskelumenetelmistä/ ***Sain tietoa kurssin sisällöstä ja toteuttamistavasta	6	5,00	4,70	5,20
Olen tehnyt konkreettisia toimia *yritystoiminnan aloittamiseksi viimeisen vuoden aikana / **eri opiskelumenetelmien sisäistämässä / ***kurssin suorittamiseksi, olin motivoitunut oppimaan	6	4,50	4,60	4,20
Asenteeni kurssin lopussa *yrittäjyyttä kohtaan/ **opiskelumenetelmiä kohtaan/ ***toteutumista kohtaan	6	5,00	4,90	4,70

LIITE 3: Ideasta liikeideaksi - kurssin vastaukset kokonaisuudessaan (ryhmä2)

Väittäjä	N=vastaajien määrä	*halu yrittää (keskiarvot)	**opiskelumenetelmien merkitys (keskiarvot)	***kurssin toteutuminen ja oma motivaatio (keskiarvot)
Asenteeni kurssin alussa *yrittäjyyttä kohtaan /**opiskelumenetelmiä kohtaan /***toteutusta kohtaan	10	4,80	4,70	5,00
Lähiympäristön *tuki yrittäjyyttä kohtaan /opiskelumenetelmiä kohtaan /***toteutusta kohtaan	10	4,40	4,50	4,20
Opintoni *ovat antaneet valmiudet lähteä yrittäjäksi/ **kokeilla uusia opiskelumenetelmiä /***kokeilla uusia toteutustapoja	10	4,20	4,80	4,60
Blogi ja tehtävät *tukivat haluani lähteä yrittäjäksi/ **olivat erilaisia menetelmiä oppia/ *** olivat helppoja toteuttaa	10	4,00	4,70	4,70
Kontaktitunnit *olivat hyödyksi yrittäjyyttä ajatellen/ **auttoivat oppimisessa /***toteutuivat hyvin	10	4,42	4,55	5,00
ACP-luennot *olivat hyödyksi yrittäjyyttä ajatellen/ **auttoivat oppimisessa /***toteutuivat hyvin	10	4,30	4,40	4,30
Koen, että opiskelijälähtöinen opetus oli hyödyksi. Pedagogisella taustalla ei ole suurta merkitystä. *Sain tietoa yrittäjyydestä/**oli erilainen menetelmä oppia/**onnistui hyvin	10	5,10	4,60	5,00
Koen, että opettajälähtöinen opetus oli hyödyksi. Pedagogisella taustalla on suuri merkitys. * Sain tietoa yrittäjyydestä/**oli erilainen menetelmä oppia/**onnistui hyvin	10	4,50	4,20	4,50
*Aikataulu tukee valmiuksiani lähteä yrittäjäksi/ **Kurssi tukee aiempia opintojani/**Aika riitti hyvin tehtävien tekemiseen ja asioiden sisäistämiseen	10	4,30	5,00	4,90
Erilaisilla opiskelumenetelmillä on vaikutusta asenteeseeni *yrittäjyyttä kohtaan/ **opiskelua kohtaan/ ***toteutusta kohtaan	10	3,80	4,60	4,50
Sain tietoa *yrittäjyydestä ja erilaisista yrittäjän verkostoista/ **Sain tietoa eri opiskelumenetelmistä/ ***Sain tietoa kurssin sisällöstä ja toteuttamistavasta	10	5,20	5,10	5,40
Olen tehnyt konkreettisia toimia *yrittäjätoiminnan aloittamiseksi viimeisen vuoden aikana / **eri opiskelumenetelmien sisäistämiseksi / ***kurssin suorittamiseksi, olin motivoitunut oppimaan	10	3,60	4,20	5,00
Asenteeni kurssin lopussa *yrittäjyyttä kohtaan/ **opiskelumenetelmiä kohtaan/ ***toteutumista kohtaan	10	5,00	5,10	5,50